

ΑΤΕΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ 2000 μ.Χ. ΑΣ ΕΚΠΛΗΡΩΘΕΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ

Είθισται, στην αρχή κάθε Καινούριου Χρόνου, να ρίχνουμε μια, τελευταία, απολογιστική ματιά σ' αυτόν που έφυγε και να ευχόμαστε ο Νέος να είναι καλλίτερος. Το 1991, όμως, δεν είναι μόνο η αρχή μιας νέας χρονιάς, αλλά η αρχή μιας δεκαετίας, της τελευταίας ενός πολυτάραχου αιώνα, του αιώνα μας, με ορατό το τέρμα - ορόσημο του 2000. Μια δεκαετία, όπως όλα δείχνουν, κρίσιμης και καθοριστικής, με την οποία κλείνει οριστικά μια εποχή κι ανοίγεται μια άλλη,

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΤΖΙΟΒΑ**

με κοσμογονικές αλλαγές για ολόκληρο τον κόσμο.

Έτσι κι οι ευχές μας τούτη τη χρονιά είναι: Η τελευταία αυτή δεκαετία να σημάνει και για το Ζαγόρι, το τέλος μιας μακρόχρονης περιόδου, συνεχούς και, σταθερά, φθίνουσας πορείας, που ξεκίνησε με το τέλος της Κατοχής και του Εμφύλιου και την αρχή μιας καινούριας, που να συντονίζει την πορεία του με τα βήματα, τις προσδοκίες και τις προοπτικές της νέας εποχής που έρχεται, βγάζοντάς το από το σημερινό μαρasmus, τη ερήμωση, την εγκατάλειψη και την προϊούσα πληθυσμιακή γήρανση, που το απειλεί με εξαφάνιση. Δεν είναι υπερβολή. Οι Ζαγορίσιοι με αγωνία βιώνουμε μπόν τον υπαρκτό κίνδυνο καθημερινά. Για το Ζαγόρι όπως για όλες τις οριακές ορεινές περιοχές, βέβαια, ισχύει πόλυτα το γνωστό: «Κάθε πέρσι και καλύτερα». Κι αυτό γιατί δεν υπάρχει, βιολογικά, καμιά ανανέωση, όρος «εκ των ουκ άνευ», για τη συνέχεια κάθε ζωντανού οργανισμού και κοινωνικού συνόλου. Αν αυτή η πορεία συνεχιστεί, νοσηλευτικά σε 10—20 χρόνια, με... την αναχώρηση και των ελευθέρων, σημερινών, 50άρηδων και άνω, στα περισσότερα από τα χωριά του Ζαγοριού δεν θα «καπνίζει μπουχαρί»...

Οι αιτίες για την κατάσταση αυτή και γνωστές και χιλιοπωμένες: Τρίχρονος εμφύλιος σπαραγμός, στρεβλή επιλογή μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης, μεταπολεμικά, με αποτέλεσμα την μαζική μετανάστευση (πραγματική φυγή τις δεκαετίες '50 και '60), εκμαυλισμός των νέων στα μεγάλα αστικά κέντρα, με την προβολή και ιδανικοποίηση ενός ρότυπου ζωής ξενόφερτου και ψευδεπίγραφου ευδαιμονισμού και μιας ξενόφερτης κουλτούρας, χωρίς πλέον πιθανότητα ή δυνατότητα επανάκαμψης και επιστροφής. Θα πρέπει να συμβούν σεισμικά, συνταρακτικά γεγονότα, που απευαισθητοποιήσουν (όπως η Κατοχή π.χ.) για να ελπίζει πια κανείς στο ναυγέμισμα των ρημαγμένων χωριών μας.

Τότε ποια έννοια έχουν ευχές, προσδοκίες και προσπάθειες για την αναβίωσή τους; Έχουν κάποια προοπτική ευωσής ή θα συνεχίσουν να 'ναι... «οι προσπάθειές μας σαν ν Τρώων»... Η απάντηση θα μπορούσε να είναι θετική, τω όμως από κάποιες βασικές προϋποθέσεις: Η πρώτη και μια ριζική αλλαγή πολιτικής Κράτους και Πολιτείας, σε τι αφορά στην ανάπτυξη, γενικά, της υπαίθρου και ειδικόρα ευαίσθητων και ανθρωπο-γεωγραφικά υποβαθμισμένων

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Πέρασε ένας χρόνος από τότε που ανέλαβε το νέο διοικητικό συμβούλιο της ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ. Ύστερα από το θάνατο εκλεκτών και κορυφαίων μελών της Εταιρείας, συγκλήθηκε Γενική Συνέλευση κι εκλέχτηκε νέο διοικητικό συμβούλιο. Αποτόντας φόρο τιμής στους Κώστα Λαζαρίδη, Στάθη Λαμπρίδη και Κίωνα Κυριαζή, συνεχίσαμε την έκδοση του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και την προώθηση των άλλων σκοπών της ΙΑΕΖ. Έτσι δεν απομένει τίποτε άλλο παρά ν' ακολουθήσουμε τα χνάρια εκείνων που έφυγαν και χάραξαν πίσω τους ίσιους και βατούς δρόμους. Ελπίζουμε ότι η συνέχεια της προσπάθειάς μας και η δουλειά μας το χρόνο που πέρασε να μην πρόδωσαν τις προσδοκίες των Ζαγορίσιων. Δηλώνουμε ότι κι αυτή τη χρονιά θα εργαστούμε με την ίδια αγάπη και ζήλο. Ομολογούμε ότι η αγάπη των αναγνωστών και των φίλων συνεχίζει να μας περιβάλλει και τούτο, αφενός μας δίνει το απαραίτητο κουράγιο για να σταθούμε, αφετέρου μας δημιουργεί ηθική υποχρέωση και αυξημένο αίσθημα ευθύνης για να συνεχίσουμε.

Στο φύλλο του Φλεβάρη 1990 γράψαμε για το συγκινητικό ενδιαφέρον των αναγνωστών, που αγωνιούσαν για την παραπέρα τύχη του περιοδικού. Βεβαιώσαμε τους φίλους αναγνώστες ότι θα συνεχιστεί απρόσκοπτα η έκδοσή του και θα επιδιωχθεί η παραπέρα βελτίωση του περιεχομένου του, που σε μεγάλο ποσοστό δεν εξαρτάται μόνο από μας. Ζητήσαμε απ' όλους τους Ζαγορίσιους να γίνουν συνεργάτες κι ανταποκριτές του περιοδικού με ειδήσεις και προβλήματα των χωριών τους, με απόψεις, προτάσεις, ειδήσεις απ' την κοινωνική και πολιτιστική ζωή του χωριού. Εμείς συνεχίζουμε κι επιδιώκουμε καλύτερη εμφάνιση του περιοδικού και διεύρυνση του περιεχομένου του. Ο σύγχρονος τρόπος εκτύπωσης αύξησε το κόστος του περιοδικού, σε συνδυασμό με τη γενική οικονομική κατάσταση. Αυτά τα αυξημένα έξοδα περιόρισαν κάπως τις άλλες δραστηριότητες, πάντως ολοκληρώθηκε η β' έκδοση του καταλόγου των συγγραφέων της περιοχής Ζαγοριού, του κ. Φρίξου Τζιόβα και εκτυπώνονται τα πρακτικά του «Β' Συμποσίου Λόγου — Ο λόγος για το Ζαγόρι». Μελετούνται κι ετοιμάζονται κι άλλες εκδόσεις και δραστηριότητες.

Ο άλλος μεγάλος στόχος, το «Ηρώο της Ζαγορίσιας Γυναίκας», μας απασχολεί καθημερινά. Χρειάζονται πολλά χρήματα για να αντιμετωπίσουμε τις δαπάνες του χυτηρίου και συνέχεια ψάχνουμε. Στο φύλλο του Απριλίου 1990 δημοσιεύσαμε απολογισμό για τις χρονιές 1982—1989. Οι Ζαγορίσιοι συνεχίζουν καθημερινά τις προσφορές τους, όμως απαιτούνται εκατομμύρια. Το πρόγραμμα του αγάλματος είναι έτοιμο για να πάει στο χυτήριο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της «ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ», στρατευμένο στην εκπλήρωση των δυο παραπάνω κύριων στόχων, με την πολύτιμη συμπαράσταση των εκλεκτών μελών της Συντακτικής Επιτροπής του Περιοδικού μας και με την αμέριστη βοήθεια των αναγνωστών και συνδρομητών, ευελπιστούμε ότι η χρονιά που ανοίγεται μπροστά μας θα είναι δημιουργική και προοδευτική.

Ο Πρόεδρος της ΙΑΕΖ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Ο Ταμίας
Κώστας Τσίμας

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

(Αποσπάσματα)

- Από το νέο βιβλίο του κ. Ιωαν. Ν. Νικολαΐδη, που θα κυκλοφορήσει το 1991, δημοσιεύονται σε συνέχειες, αποσπάσματα.

Δ'

Τα βιβλία και τα λογοτεχνικά έντυπα στο χωριό σπάνιζαν. Όταν κατέβαινα στα Γιάννινα έφερα γύρω τα βιβλιοπωλεία για να κορέσω την πνευματική πείνα, έστω διαβάζοντας μόνο τους τίτλους· κάτι περίσσευε κι από το μικρό επίδομα που μου έδινε ο Σωτήρης, αγόραζα έτσι μερικά βιβλία που ξεχώριζαν.

Ευτυχώς την αυχμηρή όψη του τοπίου ερχόταν ν' απαλύνει κάθε εβδομάδα μια δροσερή αύρα που ξεκινούσε από την Αθήνα. Ήταν η εβδομαδιαία φιλολογική εφημερίδα «Νεοελληνικά Γράμματα», που κατόρθωσε να επιζήσει και ύστερα από τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Είχα πείσει το Σωτήρη να γίνει συνδρομητής, του άρεσε και του ίδιου η λογοτεχνία και η κριτική, η παλιότερη και η σύγχρονη, πολλές φορές στεκόταν στην επιφάνεια, του ακούσε αυτό, δεν πονοκεφάλιζε να μπει στο νόημα κειμένων που έφεραν καινούριες απόψεις για την τέχνη, αναζητούσε μονοπάτια για διαβάσεις εύκολες, όπως και νάταν ξεχώριζε από πολλούς συναδέλφους του. Ήταν ακόμα συνδρομητής και στο «Βήμα», εφημερίδα που πρόσφερε επαρκή ενημέρωση, γύρω από τα δραματικά γεγονότα των χρόνων εκείνων, από τα οποία ξεχώριζαν η επεκτατική βουλμία του Χίτλερ και ο εμφύλιος πόλεμος στην Ισπανία. Καθώς η δικτατορία ασκούσε σκληρή λογοκρισία, το προνόμιο που είχε η εφημερίδα αυτή, η μόνη από τις αθηναϊκές —έλεγαν τότε πως ο διευθυντής της απείλησε να την κλείσει αν δεν του επιτρεπόταν να στείλει ανταποκριτές και στα δυο μέτωπα του πολέμου στην Ισπανία, το κυβερνητικό και του φράγκο— έδινε στον αναγνώστη την ευχέρεια να κατατοπίζεται σωστά, όσο ήταν δυνατόν, και να κάνει τις κρίσεις του. Η εφημερίδα είχε και φιλολογικές στήλες, τέχνης, κριτικής, χρονογραφίατος κ.ά., ικανοποιώντας έτσι και τις πνευματικές ανάγκες των αναγνώστών. Την εποχή αυτή έκανε την εμφάνισή του στην εφημερίδα ως χρονογράφος και ο Π. Παλαιολόγος, αντικαθιστώντας, προσωρινά πρώτα κι ύστερα οριστικά, τον τακτικό χρονογράφο της Σπύρο Μελά.

Στα «Νεοελληνικά γράμματα», το Φεβρουάριο του 1937, έκανα δειλά την πρώτη μου εμφάνιση μ' ένα κείμενο - ανταπόκριση, με τον τίτλο «Πνευματικό Ζαγόρι». Με γέμισε χαρά η δημοσίευσή του και πάντα με κάποια περηφάνεια έλεγα πως είχα ξεκινήσει να γράφω από τα «Νεοελληνικά γράμματα». Οι συνεργάτες τους ήταν υπεύθυνοι πνευματικοί άνθρωποι, με έργο σοβαρό και κύρος, εκπρόσωποι της λεγόμενης γενιάς του '30, για μας τους εκκολλημένους νεοσούς αποτελούσαν μεγέθη απροσπέλαστα, πρότυπα για μίμηση. Όχι πως τείναμε άκριτα να τους μιμηθούμε, ότι μας έλειπε η κριτική αίσθηση και δεν μπορούσαμε να ξεχωρίζουμε το γνήσιο από το επιτηδευμένο, το πρωτότυπο από το κοινότυπο, το μοντέρνο από το παραδοσιακό, αλλά να, όπως και νάταν, στην απομόνωση που ζούσαμε, με τα λίγα καλά βιβλία που είχαμε στη διάθεσή μας, η επίδραση αυτής της φιλολογικής εφημερίδας με τα κείμενά της —ποίηση, διήγημα, μυθιστόρημα, δοκίμιο, φιλοσοφικός στοχασμός, εικαστικές τέχνες, χρονογράφημα κ.ά.— ήταν τεράστια. Χαρά μας λοιπόν, όταν βλέπαμε και δικά μας κείμενα να καταχωρούνται. Εκεί δημοσιεύτηκαν κι οι πρώτοι στίχοι μου στη

στήλη των νέων ποιητών, κάτι που προοιωνίζε σοβαρή μελλοντική ενασχόληση με την ποίηση. Αυτό δεν έγινε, γιατί ύστερα από την έκδοση της πρώτης μου ποιητικής συλλογής το 1939 σταμάτησα ν' ασχολούμαι με την ποίηση και πήρα άλλους δρόμους.

Κάποτε έστειλα για δημοσίευση, με την αφορμή μιας επετείου, ένα δοκίμιο, πρώτη απόπειρα στο είδος αυτό του λόγου. Δεν δημοσιεύτηκε γιατί όταν έφτασε είχε περάσει η επικαιρότητά του. Όμως τα καλά λόγια που καταχωρήθηκαν στη «στήλη αλληλογραφίας» της εφημερίδας, για το περιεχόμενο και τη δομή του, έγιναν αιτία ν' ασχοληθώ αργότερα μ' αυτό το είδος πιο συστηματικά. Η αλληλογραφία ήταν κάτι που παρακολουθούσα με μεγάλο ενδιαφέρον. Πρώτα γιατί περιμένα απάντηση για τα δικά μου κείμενα, κι ύστερα γιατί, μέσα απ' αυτή, παρακολουθούσα τις επιδόσεις κι άλλων νέων πνευματικών ανθρώπων κι έπαιρνα υπόψη τις κρίσεις για την αποφυγή αναλογιών λαθών. Ξεφυλλίζοντας τελευταία τους τόμους των «Νεοελληνικών γραμμάτων», που με τόση στοργή συγκέντρωσε η «Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών» (λείπουν ορισμένα φύλλα) ξαναγύρισα σ' εκείνη την εποχή και τη νοστάλγησα, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπιζα. Ίσως γιατί μεταφέρθηκα στα πρώτα χρόνια της ανδρικής μου ζωής, που δε λογαριάζαμε κινδύνους και αντιξοότητες, ίσως γιατί ανάστησα για λίγο τα όνειρα που θέρμαιναν την καρδιά μου τότε, όνειρα που φυλλορρόησαν κάτω από το βάρος αποτρόπαιων γεγονότων, συνακόλουθων του πολέμου και της κατοχής, ίσως γιατί διαβάζονταν τα κείμενα της εφημερίδας ξανάζηση τη συγκίνηση που ένοιωθα έτσι όπως ξανοίγονταν μπροστά μου νέοι ορίζοντες, νέες οπτικές γωνίες για το αντίκρουσμα της ζωής, κι η καρδιά γέμιζε από αγάπη και συναίσθημα, πετάριζε από τη λαχτάρα και τη δίψα της δημιουργίας.

Ξαναδιαβάζοντας τη «στήλη αλληλογραφίας» ένοιωσα και κάποιες εκπλήξεις. Τότε τα ονόματα, εκτός από τα γνωστά πρόσωπα, δεν μας έλεγαν τίποτε, γιατί μας ήταν άγνωστα. Ύστερα από πενήντα χρόνια, ορισμένα από τα ονόματα αυτά αποκτήσαν κύρος με την επιστημονική και συγγραφική δραστηριότητα των κατόχων τους και είναι πασίγνωστα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο Μανώλης Ανδρόνικος, για παράδειγμα, ήταν φοιτητής τότε κι έστειλε ποιήματα στην εφημερίδα ζητώντας την κρίση της. Οι πρώτες του προσπάθειες δεν ήταν καλές και πολύ πετυχημένες. Στην «αλληλογραφία» επεσήμαναν οι αδυναμίες ενός ποιήματος, όπως και τα θετικά σημεία, και τον έδιναν οδηγίες για το πώς το ποίημα θ' αποκτούσε τη φυσικότητα που έπρεπε. Δεν ξέρω αν ο καθηγητής Ανδρόνικος σκεφτόταν να γράφει κι αν δημοσίευσε ποιήματα. Εκείνο που όλοι ξέρουν, Έλληνες και ξένοι, είναι πως με τη γνώση, την κριτική και την επιμονή οδηγήθηκε στην ανακάλυψη των τάφων των Βεργίνας, ξέθαψε δηλαδή από τα σπλάχνα της γης μια ιστορική αλήθεια και μια ποιητική δημιουργία, ασύλληπτης ομορφιάς ένα θησαυρό.

Τις ώρες της σχολής τις περνούσα στα καφενεία και το βράδυ σε συγγενικά σπίτια, όχι συχνά βέβαια. Μαζευόμαστε στο

Συνέχεια στη σελ.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ Κ.Ε.Ζ. ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΧΛΩΡΙΔΑΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου, ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητές του, φιλοξένησε κατά καιρούς στο Ζαγόρι πολλούς ξένους επιστήμονες και ερευνητές, οι οποίοι με τις διάφορες εργασίες τους συνέβαλαν σημαντικά ώστε η περιοχή μας να γίνει περισσότερο γνωστή στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο.

Όσοι φιλοξενήθηκαν στο Ζαγόρι από το Κ.Ε.Ζ. και έλαβαν μέρος στα Προγράμματα Εθελοντικής Εργασίας για το Περιβάλλον, έγιναν θερμοί φίλοι του Ζαγορίου και σαν απόδειξη είναι οι πολλές επιστολές και τα μηνύματα, που φτάνουν τακτικά στο Κ.Ε.Ζ. τόσο από το εσωτερικό, όσο και από άλλες χώρες της Ευρώπης.

Ένα τέτοιο θερμό μήνυμα της ομάδας νέων του Προγράμματος Εθελοντικής Εργασίας για το Περιβάλλον, που στάλθηκε πρόσφατα στο Κ.Ε.Ζ. με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και του νέου έτους, δημοσιεύουμε σήμερα, με τη συγκατάθεση του Κ.Ε.Ζ., καθώς και την επιστημονική εργασία του Γάλλου καθηγητή κ. P. Authier για ένα φυτό της περιοχής Ζαγορίου.

Ο κ. P. Authier ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την έρευνα των βοτάνων του τόπου μας και αγάπησε τόσο πολύ το Ζαγόρι και τους ανθρώπους του. Έτσι το Ζαγόρι γίνεται γνωστό και πέρα από τα όρια της ελληνικής επικράτειας.

I. Το μήνυμα της ομάδας των νέων

«Εκ μέρους των Προγραμμάτων Εθελοντικής Εργασίας για το Περιβάλλον και όλων των εθελοντών που έχετε φιλοξενήσει στο Κ.Ε.Ζ., σας εύχομαι ολόψυχα καλές γιορτές και καλή αντάμωση το καλοκαίρι.

Εσωκλείω έντυπα που είχε αφήσει ο κ. Authier κατά την επίσκεψή του στο Ρογκοβό και ζητώ συγγνώμη για την καθυστέρηση. Με εκτίμηση
Ελένη Γαζή»

II. Η εργασία του Γάλλου καθηγητή κ. Pierre Authier

«Κοντριγκία πλανισιλικά (καινούριο είδος για την χλωρίδα στην Ελλάδα)»

(Απόσπασμα από το βιβλίο «Lettres botaniques» σελ. 191-197)

«Για πρώτη φορά συναντήσαμε στα ΒΔ της Ελλάδας (περιοχή Ζαγόρι) ένα φυτό «κοντριγκία», του οποίου ο ορισμός αποδείχτηκε γρήγορα δύσκολος, μόνο με βοηθούς τη χλωρίδα και τα δείγματά του Ευρωπαϊκού βοτανολογίου.

Αρχικά παρατηρήσαμε τα λουλούδια το Μάη του 1985 σε ένα λιβάδι κοντά στο χωριό Σκαμνέλι. Είχαμε όμως την τύχη να ξαναβρούμε το ίδιο φυτό, ανθισμένο και με καρπούς τον Ιούνη του 1986 κοντά στο χωριό Μονοδέντρι όπου ήταν σαν μια όμορφη συστάδα φυτών, τα οποία 3 βδομάδες αργότερα, αρχές Ιούλη 1986 ήταν πλέον με καρπούς.

Το φυτό μας, με πέταλα 6—8 εκ. μήκος, κίτρινο απαλό με πορφυρές γραμμώσεις σχεδόν μέχρι την κορυφή, ίσιους, πλατούς μίσχους με ζωηρές νευρώσεις, κοντό στυλ και οπόρους μικρούς που δεν ξεπερνούν τα 2 εκ., χωρίζεται σε 2 είδη γνωστά στην Ευρώπη: την κοιν. ανατολική (L. Dumont) και την κοιν. Αυστριακή (J. Sweet).

Η έρευνα των πολυάριθμων δειγμάτων του βοτανολογίου από το Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Παρισιού απέδειξε εύκολα ότι: η Κοντριγκία της περιοχής του Ζαγορίου δε μπορεί να καταταχθεί σε κανένα από τα 2 ως τώρα γνωστά ευρωπαϊκά είδη. Αλλά όμως αυτό το είδος το συναντήσαμε αργότερα και σε τέσσερα άλλα μέρη: Τουρκία, Ιράν, Πακιστάν και Κ. Ασία.

Δέκα τρία (13) φύλλα από την Κοντριγκία του Ζαγορίου υπάρχουν στα βοτανολόγια του Μουσείου Φυσ. Ιστορίας στο Παρίσι. Η έρευνά τους μας επέτρεψε χωρίς αμφιβολία να κατατάξουμε τα ελληνικά φύλλα στην «Κοντριγκία πλανισιλικά» (Corigingia planisilica). Επειδή το φυτό αυτό είναι λίγο γνωστό στους βοτανολόγους της Ευρώπης, θεωρούμε χρήσιμο να παραθέσουμε μια περιγραφή.

Περιγραφή: Είναι φυτό ετήσιο 15—20 εκ. γλαυκό με ιστό, απλό κοτσάνι με πορφυρά στίγματα.

* Απλά, οβάλ - ελλειπτικά φύλλα 10 X 3,5 εκ.

* Λουλούδια με μικρά μπουκέτα λίγο ή πολύ συμπαγή που μεγαλώνουν κατά την καρποφορία.

* Πέταλα 6—8 εκ. κίτρινο απαλό με πορφυρές γραμμώσεις σχεδόν μέχρι την κορυφή.

* Καρποί που φπάρχουν με τον άξονα ένα μυτερό τρίγωνο (20 ως 30 εκ.).

* Σπόροι μικροί, ωοειδείς, κυλινδρικοί 1—2 εκ.

Ανθίζει το Μάη - Ιούνη σε 1000 μ. υψόμετρο. Φυτρώνει σε πρασιές χαλικώδεις, λιβάδια και κυρίως σε ασβεστολιθικά εδάφη.

Το υλικό, που χρησιμοποιήθηκε, είναι δείγματα από χαλικώδεις πρασιές του Μονοδενδρίου (υψόμετρο 1000 μ. στις 12-6-1968 και 8-7-1986).

Συμπεράσματα: Η ανακάλυψη αυτού του είδους σε μια περιοχή, που ήδη έχει ερευνηθεί από πολυάριθμους βοτανολόγους, μας ξάφνιασε. Από τον Antonio Baldacci, προσεκτικό ερευνητή της Ηπειρωτικής και Αλβανικής χλωρίδας μέχρι τον Arne Strid και την ομάδα του, χωρίς βεβαίως να παραλείψουμε και τους Έλληνες βοτανολόγους ερασιτέχνες ή επαγγελματίες (Γ. Σφήκας, Δ. Φίτος, Ε. Σταματιάδου), το Ζαγόρι (χαράδρα Βίκου, Τύμφη) έχει προσελκύσει αρκετούς βοτανολόγους που ενδιαφέρονταν για την ελληνική χλωρίδα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η έλλειψη κάθε καλλιέργειας αυτού του είδους της Κοντριγκίας παραμένει ανεξήγητη. Στο Σκαμνέλι η τοποθεσία (εμφάνιση) της Κοντριγκίας ήταν παροδική, γιατί πέρα από την παραμονή μας (Μάης '88) δεν μπόρεσαμε να ξαναβρούμε αυτό το είδος εκεί. Αντίθετα όμως στο Μονοδέντρι είναι μόνιμη. Δεν μένει λοιπόν παρά να περιμένουμε καινούργιες παρατηρήσεις και καλλιέργειες αυτού του φυτού, για να φωτίσουμε αυτή την τόσο περίεργη γεωγραφική κατανομή».

(Η μετάφραση από τα γαλλικά έγινε από την ΚΕΛΕΝΗ ΤΣΙΓΑ - ΘΕΟΔΩΡΟΥ, καθηγήτρια της Γαλλικής γλώσσας).

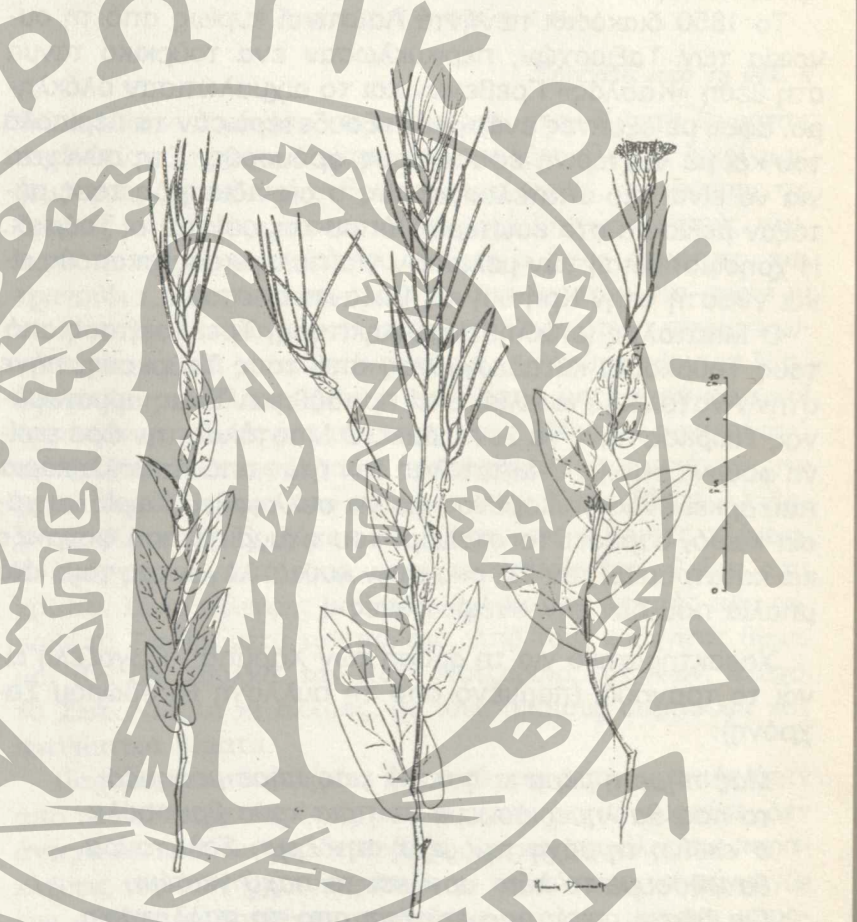

Fig. 1.— C. planisilica : échantillon AUT 4515

ΛΑΪΣΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Λαϊστίνοι αρματολοί (στην κυριολεξία της λέξης αυτής και όχι σαν προέκταση της λέξης κλέφτες) υπήρξαν οι: Καπετάν Βράκας (1860—1890), Χάρμπας ή Χάρμπος Μέμτσας ή Τρίψας (1880), Δήμος Μοράβας, Αναστάσιος Νάστας, Ζήσης Μόκκας, Μπίστης Ρογοζέλης, Δεληκίτσας - Μπατάλας. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Ρογοζέλης είχε μεταπέσει στη σημασία επιθέτου που σήμαινε τον ατίθασο κι άτακτο. Γι' αυτό πολλές φορές οι Λαϊστίνες μανάδες της εποχής εκείνης όταν οργίζονταν από τις αταξίες των μικρών παιδιών τους, έλεγαν: «Αχ μωρ' τι Ρογοζέλη αγόρι έχω»! Από τους παραπάνω Λαϊστίνους αρματολούς οι τρεις πρώτοι αγωνίσθηκαν στην Ήπειρο και οι άλλοι στην ξενιτειά.

Το 1860 μια συμμορία από 150 Τουρκαλβανούς εμφανίσθηκε στο Σκαμνέλι με σκοπό τη διαρπαγή και τον εμπρησμό. Οι Σκαμνελίτες τους αντολήφθηκαν έγκαιρα και ζήτησαν τη βοήθεια των Λαϊστινών. Οι Λαϊστινοί με τη σειρά τους ζήτησαν τη βοήθεια των Βοβουσιωτών. Εκατό Λαϊστινοί και εξήντα Βοβουσιώτες με αρχηγούς τον Μπράχον (Λαϊστινό) και το Δουβλή έδωσαν σκληρότατη μάχη στην τοποθεσία «Κεφάλια». Η παραπάνω τοποθεσία δεν έχει καμιά σχέση με τη Λαϊστινή τοποθεσία «Κεφάλια» (Λα Κάπιτε).

Στη θέση «Αβάλου» ο καπετάν Μέμτσας ή Τρίλας έδωσε μάχη φονική προς τον περιβόητο Χριστιανομάχο Ζυέλ - Μπέη και τον νίκησε απαλλάσσοντας το Ζαγόρι και το Μαλακάσι απ' αυτόν. Είναι σημαντικό ότι πριν τον χτυπήσει τον προειδοποίησε.

Το 1850 διακόσιοι πενήντα Λαϊστίνοι κυρίως από τη συνοκία των Ταξιαρχών, περικύκλωσαν ένα τούρκικο τάγμα στη θέση «Κασλάς» Γρεβενών και το αιχμαλώτισαν ολόκληρο, αφού με έξυπνες ενέργειες εξουδετέρωσαν τα περιπόλά του και με νυχτερινή έφοδο τους φρουρούς. Στη συνέχεια για να είναι πιο αποτελεσματικός ο αιφνιδιασμός τους πέταξαν μελίσσια στο εσωτερικό όπου κοιμούνταν οι Τούρκοι. Η χρησιμοποίηση των μελισσών για πολεμικούς σκοπούς είναι γνωστή στην Κρητική και Βυζαντινή ιστορία.

Ο Μπατάλας (επικληθείς Δεληκίτσος, Τρελλοκίτσος από τους Τούρκους) καταδιωγμένος από τους Τούρκους, πήγε στην Ανατολική Ρωμυλία. Εκεί προδόθηκε. Ένας αρματωμένος Τούρκος πήγε να τον πιάσει. Ο Μπατάλας την ώρα εκείνη φούρνιζε ψωμί. Ο Μπατάλας δεν ήταν από τα παλληκάρια που αρκεί ένας οπλισμένος για να συλληφθεί. Χωρίς να χάσει καιρό, στρέφει το στυλιάρη του φτιαγριού που φούρνιζε και κατατρυπάει τον Το'ρκο στην κοιλιά, λέγοντάς του: «Νά μπαλιά που δεν την ονειρεύτηκες»!

Χαρακτηριστικό για τη δράση των Χάρμπα - Ρογοζέλι είναι το τραγούδι (παρμένο από τη συλλογή Θεοδώρου Σαχρόνη):

Μας πήρε η μέρα κι η αυγή, μας πήρε μεσημέρι
το που θα λημεριάσουμε σε ποια κρύα βρυσούλα
σ' εκείνη τη ράχη την ψηλή την έρμη Σαλατούρα
θα ψήσουμε το λάι - αρνί και το παχύ γκισέμι.
Για δέστε ποιος μας λείπειται απο τα παλληκάρια
προστάζει με βροντερή φωνή ο καπετάν Χάρμπας.
Μετρούνε οι κλέφτες οι καλοί, μ' ένας όμως τους λείπει

του Ρογοζέλη το παιδί, το πιο άξιο παλληκάρι.
Κι ο καπετάνιος τ' άκουσε και βούρκωσαν τα μάτια
γι' αυτόν τον άδικο χαμό που πάησε το παλληκάρι.

Για τον Δήμο Μοράβα που οι παραδόσεις τον ζωντανεύουν ικανό, γενναίο, λεβέντη, ωραιότατο, καλό, ατρόμητο κι αγαπητό, η Δημοτική μούσα εξαιτίας του φόνου του στη Γιάλοβα της Καλλιπόλης (Ασιατική Τουρκία στο δρόμο προς την Προύσα) υπάρχει το ακόλουθο τραγούδι:

Εσείς πουλιά πετούμενα
πού πάτε στον αέρα;
Δεν βγαίνετε σε μια ερμιά
σε μια ψηλή ραχούλα
δυο λόγια μα μας κρένετε
δυο λόγια μυριολόγια.
— Μαύρα μαντάτα φέραμε
μαύρα από τα ξένα και πικραμένα.
Τον Δήμο τονε σκότωσαν
στην έρημη Γιάλοβα.
Τον φάγανε βρε τα σκυλιά
οι παλιοτουρκαλάδες.
Κι ακούσδαμε που τον κλαίγανε
όλοι οι Μουραβάδες.
Τον έκλαιγε κι ο αφέντης του
και τον μοιρολογούσε:
— Για σήκω Δήμο απ' αυτού
και μην βαργιοκοιμάσαι,
και τα караβάνια πέρασαν
και δεν μας απαντέχουν.
— Να παν καλά, να 'ρθουν καλά
καλώς να σηκωθούνε.
Κι αν πάνε στην πατρίδα μου,
στο χωριουδάκι μου τη Λάιστα,
να χαιρετούν τη μάνα μου,
τη δόλια αδελφή μου.
Να χαιρετούν το φλάμπουρο,
πέρα την Τσουκά Ρόσσια,
την Σαλατούρα την πλατειά
με τις κρύες βρυσούλες,
την έρημη Παζιότα.

Μεγάλη είναι η συμβολή των ξενητεμένων Λαϊστών στους μεταπελευθερωτικούς αγώνες από το 1821 μέχρι το 1913, με δωρεές, με τη διάδοση των λαχείων του Ελληνικού στόλου.

Τεράστια ρήσις είναι η συμβολή των ξενιτεμένων Λαοσινών στο Μακεδονικό αγώνα. Για τον τελευταίο ο Ίων Δραγούμης, ο Σπυριδών Βλάχος στην Ανατολική Μακεδονία - Θράκη είχαν στη διάθεσή τους τα μεγάλα πουγγιά των Λαϊσινών οικογενειών Λαλαζήση, Ράπτη, Κύρζα (Παπαθανασίου), Μέρτζιου, Παυλίδη, Γούδα κ.ά. Και όχι μόνο τα πουγγιά αλλά και τα σπίτια τους. Στα σπίτια των αδελφών Παπαθανασίου στην Κεραμωτή και τη Χρυσούπολη εισήχθησαν και φυλάχτηκαν κοντόκονοι γκράδες η εισαγωγή προδίθησαν και σύρθηκε στις τούρκικες φυλακές ο Κώστας Παπαθανασίου (θείος του Ζήση Παπαθανασίου) που γλύτωσε μονάχα ύστερα από πολλά βάσανα και πολύ χρήμα.

Ο Χατζής - Τσιαλαβράς που είχε στη Λάιστα (1850) τραώροφο σπίτι, όταν στην Αθήνα δεν είχε καν διώροφον, ξενιτεύονταν στο Άρτσσελεπι της Ανατολικής Ρωμυλίας. Εκεί τοπάρχης ήταν κάποιος Σαλιάς με τον οποίο ήρθε σύγκρουση ο Χατζη - Τσιαλαβράς δίχως να μειωθεί καθόλου ο ίδιος. Από τη σύγκρουση αυτή απέκτησε μεγάλη φήμη, ισχύ και αποκαλούνταν εκείνος Σαλιάς αντί του τοπάρχη.

Θρυλικός υπήρξε ο γνωστός με το επίθετο Τζούλιε αλλ' Νάστα, γενναίος, όσο λεβέντης και ωραίος, ο Λαϊσπινός Νάστος (Αναστάσιος Ζαμπογιάννης). Η λεβεντιά, η αντρείωσύνη και το χειροδύναμό του ήταν ονομαστά. Οι Τούρκοι με ολάκερη κουστωδία «ζαπιτιέδων» τον κυνηγούσαν. Τον βρήκαν να χορεύει στο Μεσοχώρι (Ταξιάρχες) παρότι είχε ειδοποιηθεί από συγχωριανούς ότι έρχονται οι Τούρκοι. Για να μη χαλάσει ο χορός παραδόθηκε χωρίς αντίσταση, συνιστώντας να συνεχιστεί το Λαϊσπινό γλεντοκόπημα.

Τον έδεσαν πισθάγκωνα και τον πήραν. Μόλις φτάνουν στο ποτάμι, έσπασε τα σχοινιά, στραγγαλίζει αστραπιαία έναν από τους συνοδοούς, αρπάζει το όπλο του, πυροβολεί δεξιά - αριστερά και τρομοκρατημένοι οι υπόλοιποι συνοδοί τρέπονται σε φυγή. Ο Νάστος επιστρέφει στο Μεσοχώρι μπροστά στα έκπληκτα μάτια των Λαϊστινών και χορεύει πάλι με κέφι πρώτος. Ο Νάστος μετά από λίγο καιρό άφησε το χωριό γιατί οι Τούρκοι είχαν άγριες διαθέσεις γι' αυτόν. Πήγε στη Μολδοβλαχία όπου γνωρίστηκε με μια κόρη ηγεμόνα η οποία τον ερωτεύεται και θέλει να τον παντρευτεί. Οι γονείς της αντιδρούν αλλά τελικά υποκρίνονται πως λυγίζουν. Γίνεται ο γάμος και μετά από λίγο καιρό βάζουν φαρμάκι στο φαγητό του Νάστου από το οποίο τυχαίνει να δοκιμάσει και η κόρη τους και πεθαίνουν και οι δυο. Η λεβεντιά και η ομορφιά του έγιναν θρύλος στη Λάιστα και εκείνον τον καιρό ακούγονταν η φράση «είσαι ομορφολεβέντης σαν το Νάστο».

Ο Ζήσης Μόκκας και ο αδελφός του που ζούσαν στη Μόσχα τον 19ο αιώνα και ήταν εύποροι λόγω της μεγάλης τους αγάπης για την πατρίδα τους τη Λάιστα επέστρεψαν σ' αυτήν. Τελικά και οι δύο πέθαναν φτωχοί στη Λάιστα. Συγκεκριμένα ο Ζήσης Μόκκας έγινε έμμισθος ένοπλος φρουρός του χωριού.

Γύρω στο 1800 ο Αλή - πασάς ξεκίνησε για τη Λαϊστα με σκοπό να την καταστήσει τιμάριο. Έφθασε στη θέση «Βρύση Αλή - πασά» (Φαντίνι), προς την Τσουκά, πέρα από του Κουκουρούτζου και καλεί αντιπροσωπευλά Λαϊστινών για διαπραγματεύσεις. Οι Λαϊστινοί δυστροπούν και χρονοτριβούν για να κερδίσουν καιρό, προσμένοντας το αποτέλεσμα των ενεργειών του Παπαστάθη και του Γιάννη Μπάρτζι, που πεταλίζοντας τα μούλάρια τους ανάποδα, πληροφορημένοι για τις προθέσεις του Αλή - πασά, είχαν πάει στα

Μπιτόλια (Μοναστήρι). Πραγματικά με έφιππο αγγελιαφόρο
εξομανηνύθηκε από εκεί στον Αλή - πασά να αφήσει ήσυχη
τη Λάιστα. Σχετικά υπάρχει και δημοτικό τραγούδι:

Εγώ ήμουν το αρχοντόπουλο
με τις πολλές χιλιάδες,
χαλασιά μου τι μούκανες
στα Μπιτόλια μ' έστειλες.

Γύρω στα 1840 τριακόσιοι Τουρκαλβανοί οπλισμένοι σαν ληστές, θέλησαν να καταλάβουν τη Λαίιστα. Η τουρκαλβανική συμμορία είχε γίνει η μάστιγα της περιοχής Κόνιτσας. Απεπρόβλεπταν στη θέση «Βάλτονα» (Προφήτη Ηλία) κάτω από το τερπύσιο φλάμπουρο (μπυράκι).

Οι Λαϊστίνοι ειδοποιήθηκαν την τελευταία στιγμή. Το αρχηγείο τους από τη θέση «Κότρου» (Νεκροταφείο) σχηματίζει και κατευθύνει τις πρέπεισες θέσεις τις ομάδες. Σε λίγο η μάχη άρχισε σκληρή. Τότε ένας Λαϊστίνας, ο περίφημος Μανώλης Σουγκάρος ζητάει την άδεια να πυροβολήσει και να καταρρίψει το τουρκαλβανικό φλάμπουρο από απόσταση χιλίων περίπου μέτρων. Και πραγματικά το καταρρίπτει με την πρώτη και μοναδική σφαίρα. Αποτέλεσμα όμως, η φυγή της συμμορίας γιατί η σφαίρα του Σουγκάρου επιβεβαίωσε τη φήμη των Λαϊστίνων όπλων. Από το όπλο εκείνου του Σουγκάρου, σ' ανάμνηση του γεγονότος, κατα

σκευάστηκε ένα κηρομανουάλι που διατηρούνταν στην εκκλησία των Ταξιαρχών.

Το 1917 τη Μεγάλη Πέμπτη έγινε μεγάλη ληστεία στη Λαϊστά. Επικεφαλής ήταν ο Λαϊστίνος Γκαϊτσης με άνδρες από την Μπριάζα και τα Άρματα. Ενώ διεξάγονταν η ληστεία ο Γκαϊτσης για να έχει άλλοι πήγε στη Βοβούσα όπου είχε δώσει παπούτσια του για επιδιόρθωση πριν πέντε ώρες. Το χωριό περικυκλώθηκε από τους ληστές, οι οποίοι έδωξαν τον κόσμο από την εκκλησία των Ταξιαρχών και λήστεψαν το παντοπωλείο του χωριού. Τα αίτια της ληστείας ήταν μια προσωπική διένεξη του Γκαϊτζη με τον πλούσιο παντοπώλη Ντομπρινοβίτη και η ληστεία περιορίστηκε μόνο στο παντοπωλείο. Αργότερα συνελήφθηκαν μερικοί από τους ληστές οι οποίοι ομολόγησαν ότι ο Γκαϊτσης ήταν ο εμπνευστής της ληστείας.

Στις 18 Οκτώβρη του 1943 οι Γερμανοί κατακτητές πέ-
ρασαν από τη Λάιστα και έκαψαν 80 σπίτια και άλλα 20 έπα-
θαν σοβαρές ζημιές. Υπήρξαν στο χωριό δύο απόψεις σχε-
τικά με την άφιξη των Γερμανών. Η μία να εκκενωθεί το
χωριό και η δεύτερη, που επικράτησε, να υποδεχθούν τους
Γερμανούς με άσπρη σημαία. Οι Γερμανοί συνέλαβαν αρκε-
τούς νέους της Λάιστας, τους οποίους υποχρέωσαν να με-
ταφέρουν στους ώμους τους πράγματα τους στη Τροβούσα.
Εκεί το βράδυ ο Αντώνης Μέρτζιος, δικηγόρος, μαχητής
στην πρώτη γραμμή του Ελληνοϊταλικού πολέμου, διέφυγε
της προσοχής των Γερμανών και δραπέτευσε. Οι υπόλοιποι
μεταφέρθηκαν κουβαλώντας πράγματα των Γερμανών στο
Μέτσοβο. Εκεί σε αντίποινα για ενέργειες ανταρτών εκτε-
λέστηκαν μαζί με άλλους Έλληνες. Τα αδικοχαμένα Λαϊστι-
νόπουλα ήταν: Βασίλης Τοπάλης, Κώστας Γατσέλος, Τάσος
Κάσσοι, Πολυχρόνης Ράσας. Αιώνια τους η μνήμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
(Αποσπάσματα)

Συνέχεια από τη σελ. 4

θείου Κώστα Σφάγγου, στον Σωτήρη, στον Κώστα Κυράτση, στον θείο Δημήτρη Γούσια. Ήρουν τότε όλοι οι δικοί μας, γεμάτα τα σπίτια από ανθρώπους και αγαθά, περνούσαμε τις βραδιές με μεξέδες, κάποτε και φαγητό, ξηρούς καρπούς, γλυκόπιτο κρασί, το καλύτερο διέθετε ο θείος Δημήτρης, και τραγούδια, δημοτικά και ελαφρά, όσα έφταναν στο χωριό με τα λίγα γραμμόφωνα που υπήρχαν. Σπανιότερα συγκεντρωνάσταν και στα νοίκιασμένα σπίτια των καθηγητών του Ημιγυμνασίου που λειτουργούσε στο χωριό ως, αφού κι αυτοί έρχονταν στις δικές μας συγκεντρώσεις. Πέρασαν αρκετοί από το Ημιγυμνάσιο της Βίτσας, εγκατεστημένο πια με άνεση στο μεγάλοπρεπο κτίριο που ανήγειρε στην Κάτω Βίτσα ο ευεργέτης Φίλιππος Βοϊζόπουλος. Τώρα στις αίθουσες πλέκουν οι αράχνες τον ιστό τους, αφού το σχολείο έχει κλείσει από χρόνια, λόγω έλλειψης μαθητών, δείγμα της ερημιάς που ρήμαξε το Ζαγόρι μετά τον πόλεμο. Από τους καθηγητές θυμάμαι τον Αν. Τσόλκα, τον Ηαν. Ματζαβίνο, τον Κων. Βλάχο, το Σωτ. Νικολό κι άλλους, με τους οποίους συζητούσα και πνευματικά θέματα.

Παρόλο που τα βιώματα της σχολικής αυτής χρονιάς ήταν από τα καλύτερα της ζωής μου, ο τόπος δεν με χωρούσε. Δεν άντεχα να καθήσω για δεύτερο χρόνο και παρόλες τις παρακλήσεις του Σωτήρη, αποφάσισα το φθινόπωρο να φύγω για την Αθήνα, να δουλέψω σε ιδιωτικό σχολείο, μια και προοπτική για σύντομο διορισμό στο Δημόσιο δεν υπήρχε.

Ζαγορίσιοι ποιητές

Το χιόνι

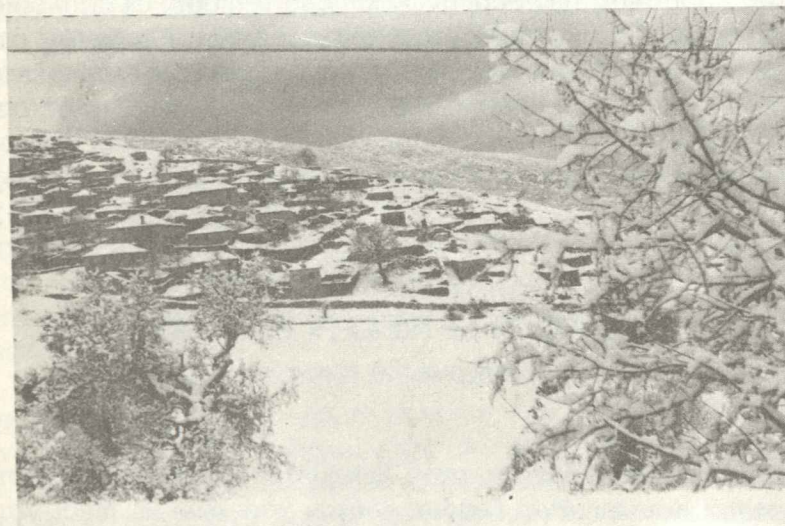
Απόψε ήρθε στο χωριό το χιόνι
Και κάπα φόρεσ' άσπρη στα κλαδιά·
Δεν άφησε κανένα να κρυώνει
Γυμνό μέσα στην τόση παγωνιά.

Στα κάγκελα σκουφιά έχει κρεμάσει,
Σεντόνι άπλωσε στη χωραφιά,
Ανέβηκε τα σπίτια να σκεπάσει
Πολλή να 'χουν το βράδυ ζεστασιά.

Στην περογιά κρεβάτι έχει στρώσει,
Στο θάμνο έχτισε μικρή σπηλιά·
Θα τρέξουν τα πουλάκια σα νυχτώσει
Στεγνή να βρούνε και ζεστή φωλιά.

Κι αφού να κάνει άλλο πια δε μένει,
Στη στέγη, να 'το, του καμναριού
Κοιτάζει τώρα τον καπνό που βγαίνει
Πυκνός από τα τζάκια του χωριού.

Βύρων Βαρζώκας

Τα Κάτω Σουδενά χιονισμένα (Φωτ. Βασ. Τζιόβα)

Έλατο

Τόνους έπεσε κι εφέτο πάνω στο έλατο το χιόνι
που δεν έσπασε και μένει όπως πρωτεινά ζωηρό.
Ήρθαν και το προσπεράσαν ξυλοκόποι, δολοφόνοι
κι έμεινε στο σύνολό του πράσινο κι αστραφτερό...

Τι περήφανη κι ωραία πάνω στα όρη παρουσία
ριζωμένη όμως κλεισμένη σε δυο μέτρα μόνο γης!
Έννοια πάντα ταυτισμένη μ' ομορφιά κι ορθή εξουσία
που γυρεύεις κι άλλα μάτια και καρδιές όταν τη δεις.

Ω! καμαρωτό μου ελάτι, σαν μπορούσες να βαδίσεις
πού θε να 'θελες πιο πρώτα με λαχτάρα σου να πας;
Στα φαράγγια και στους κάμπους ξεπεσμένο να κυλήσεις
για στην κοντινή κορφούλα που σαν αδελφή αγαπάς;

Σπύρος Κων. Κωνσταντινίδης

Σ' ένα πρωτόβγαλτο γκαρσόνι

Μεγάλωσες ξυπόλητο στη μύγα και στην κοπριά.
Μα ο αγέρας του βουνού είχε μια περηφάνεια...
Κι η βρύση η κρυφή
ανάμεσα στους όχτους
σ' είδε να ξεπετέσαι παληκάρι.

Καθώς μας φέρνεις τον καφέ
τα μαβιά σου μάτια έχουν τώρα
μια ταπεινώση.
Το παπιγιόν στο άσπιο σου πουκάμισο
σου φέρνει ασφυξία.

Αν ζούσες άλλα χρόνια
θα σ' έστηναν γαμπρό
με τον σταυρό τον πλουμιστό
πλάι στο ρόδι, στο κυδώνι.

Πάνω στο νιόζευκτο φαρί
θα σ' έβλεπε η κοπέλα σου
καμαρωτό να μπαίνεις
στον πέτρινο οβροό της
—ίδιος αρχάγγελος— ο ήλιος
να πέφτει πίσω
απ' το κατάξανθο τσουλούφι.

Μα έβγαλες
τη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών.
Τούτες οι κόρες είναι αλλοιώτικες:
Μια φως —παιγνίδισμα γλυκό στα μάτια—
την άλλη —φύλλο σελλοφάν τα σωθικά σου—
πες χάνεις να κοιτούν το πέλαγος.

Κι ό,π λες
—πλάι στη χήρα των μεσοδυτικών πολιτειών—
που είσαι αυτό που σε μεγάλωσαν,
το δεκαδόλλο στο κομοδίνο·
για την ανάγκη
δεν μίλησες καθόλου.

Μη μου στεναχωριέσαι παληκάρι,
απόγονε του Πάνα
που σ' είδε το μεσημέρι
να κρύβεσαι στις ρεματιές
των πλατάνων.

Σε λίγο θα μπεις στη ζωή της πολιτείας.
Ίσως καταλήξεις αγαπητικός
γεμάτος θράσος κι αναίδεια.
Ίσως έτσι γίνεις
το απόκρυφο όργανο εκδίκησης
των Θεών και των Νυμφών
που πέθαναν.

Αίσθηση Φθινόπωρου

Ψες έπιασε βροχή
Τελειώνει το φετεινό καλοκαίρι
Και σεις βουνά χάνεστε στο διάφανο σκοτεινιάσμα
ίδια κι αδιάφορα, παντοτεινά.

Ξύπνησα με μια βαρυθυμία
κι ήσουν κοντά μου μαυρισμένη
απ' τον ήλιο του καλοκαιριού.
Η αγκαλιά σου γλύκανε την πληγή
σαν μικρό παιδί.

Οι ακρογιαλιές θα ερημώσουν
κι εμείς ίδια μυρμήγκια
θα κλειστούμε σε φωλιές
από τσιμέντο.

Τα όνειρά μου —γεύση από στάχτη—
μακρινές φιγούρες κινούνται
μέσα σε λιγιστό φως.

Γιώργος Φραγκούλης

ΤΣΟΛΑΚΗΣ ΕΥΔΟΣΕΟΣ

Καθηγητής Μεσαιων. Ελλην. Φιλολογ. στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
από τα 'Ανω Ραθένια

Βιβλίο του:

- ★ Το πρόβλημα του Συνεχιστή της Χρονογραφίας του Ιωάννου Σκαλνίτσι. Ο Γεώργιος Λαμπής και η ηρωιστική έριδα, Θεσσαλονίκη 1964.
- ★ Συμβολή στη μελέτη του ποιητικού έργου του Κων. τίνου Μανασσή και ειδική έρευνα του μυθιστορηματός του «Πα πατ' Αρσενάβρον και Καλλιθέαν», Θεσσαλονίκη 1967.
- ★ Η συνέχεια της Χρονογραφίας του Ιωάννου Σκαλνίτσι, Θεσσαλονίκη 1968.
- ★ Σύμμετα, Θεσσαλονίκη.
- ★ Άγνωστα έργα Ιωαννίου Σκαλνίτσι ποιητή του 12ου αι., Θεσσαλονίκη 1973.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

Βιβλίο του:

- ★ Άνω Ραθένια, Αθήνα 1969.

ΦΕΡΕΠΤΙΝΟΣ ΚΟΣΜΑΣ

Αναπλ. Καθηγητής στη Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
από το Τσιπέλοδο

Βιβλίο του:

- ★ Μέτρα πληροφώρας και ιδιότητες αριθμών, Ιωάννινα 1979.

ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Ιδιωτικός υπάλληλος από το Σικαμνέλι

Βιβλίο του:

- ★ Το ξάρνασμα του κήπου, Αθήνα 1979.

ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Εμπ. Γεωμειτάρχης από το Σικαμνέλι

Βιβλίο του:

- ★ Το Σικαμνέλι, Γιάννινα 1988.

Εκδήλωση της Ριζαρείου για τα 25χρονα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

του για την αξία της έρευνας στις Ιατρικές Σχολές.

Στη συνέχεια οι προσκεκλημένοι ξεναγήθηκαν σε μικρή έκθεση Δημοσιευμάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθώς και Παλαιούτων και κειμηλίων της Ριζαρείου μεταξύ των οποίων εντυπωσίασε η προσωπική αλληλογραφία του Γ. Ριζάρη με τον Αδαμνιο Κοραή.

Η γιορτή με τις καλύτερες εντυπώσεις αυτών που την παρακολούθησαν έκλεισε με λαμπρή δεξίωση αφού προηγουμένως είχε γίνει η απονομή συμβολικών δώρων της Ριζαρείου στις τρεις Σχολές του Πανεπιστ. Ιωαννίνων.

Επρόκειτο για μια πλήρη

σειρά Τόμων των πολύτιμων και δυσεύρετων «Ηπειρωτικών Χρονικών» του αείμνηστου δεσπότη Ιωαννίνων και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Σπυρίδωνα Βλάχου και δύο ωραίων κάδρων του γνωστού Ηπειρώτη Καλλιτέχνη Κώστα Μπαλάφα.

Τα δώρα έδωσαν αντίστοιχα στον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Δημ. Γλάρο, στον Αντιπρύτανη κ. Καραγιάννη και στον συμπατριώτη μας Καθηγητή της Ιατρικής Σχολής κ. Χαρ. Μουτσόπουλο τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ριζαρείου Σχολής κ. Γ. Νουτσόπουλος, Λ. Βρανούσης και Αθ. Λιούμας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ

Μεταξύ των έξι νέων Προγραμμάτων Προστασίας της Ελληνικής Φύσης, που θα εκτελέσει την περίοδο 1991 το Παγκόσμιο Ταμείο Προστασίας της Φύσης (W.W.F.), το ένα αφορά το Ζαγόρι με το χαρακτηρισμό «Πρόγραμμα Οικοτουρισμού για την περιοχή ΖΑΓΟΡΙ στην Ήπειρο».

Αυτό το Πρόγραμμα περιλαμβάνει εκπόνηση βασικής μελέτης, συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού για έντυπα, που θα

χρησιμοποιηθούν στην ενημέρωση των επισκεπτών, χαρτογράφηση του «τουριστικού δικτύου», οργάνωση κέντρου πληροφορίας στην περιοχή κλπ.

Σημείωση: Το Κ.Ε.Ζ. και η Ι.Λ.Ε.Ζ. με την υποδομή, το υλικό και τα στοιχεία που διαθέτουν, θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στην υλοποίηση του παραπάνω προγράμματος και γι' αυτό το λόγο θα επιδιώξουν τη συνεργασία με το Παγκόσμιο Ταμείο. Σ.Θ.

Δραστηριότητες Αδελφότητας Αγίου Μηνά

Και το 1990, τη χρονιά που πέρασε, τα μέλη της Αδελφότητάς μας συνέχισαν την πολύπληρη προσφορά τους προς τους κατοίκους του χωριού μας.

Ένας χώρος μεταξύ του σχολείου και του κοινοτικού καταστήματος έκτασης 50 τ.μ. εξοραστήκε και αξιοποιήθηκε με τον καλύτερο τρόπο, με σεβασμό στην παράδοση και στο περιβάλλον και αποτελεί ήδη ένα στολίδι στο κέντρο του χωριού.

Τη δαπάνη του παραπάνω έργου, που ξεπέρασε τις 600 χιλ. δραχμές, ανέλαβε εξ ολοκλήρου η Αδελφότητά μας.

Το δεύτερο σημαντικό έργο ήταν η διάνοξη δύο τάφων για την αποκομιδή των σκουπιδιών.

Με έκπληξη διαπιστώσαμε, πόσα σκουπιδιά μπορεί να έχει ένα μικρό χωριό. Το παράδειγμα της κοινότητάς μας πρέπει να μιμηθούν και οι γειτονικές, για να προστατευθεί η περιοχή μας που τόσους Έλληνες και ξένους επισκέπτες συγκεντρώνει κάθε χρόνο.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω το δραστήριο μέλος του Δ.Σ. Παναγιώτη Παπανικολάου, στις άοκνες προσπάθειες του οποίου οφείλεται η άψογη εκτέλεση και αποπεράτωση των ανωτέρω έργων, καθώς και όλα τα μέλη της Αδελφότητάς και να ευχηθώ την ίδια καλή συνέχεια και για το 1991.

Ο.Κ.

Σε ατμόσφαιρα σπάνιας πνευματικότητας, δωρικής λιτότητας και φιλοηπειρωτικής έξαρσης, η Ριζαρείος και ο Ηπειρωτικός κόσμος της Πρωτεύουσας, τίμησαν τα 25 χρόνια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σε ειδική τελετή που έγινε τη Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου στην αίθουσα τελετών της Σχολής με τις προσωπογραφίες των παλιών Καθηγητών της και μεγάλων Διδασκάλων του γένους, στα μεγαλοπρεπή Διδασκτήρια της στο Χαλάνδρι.

Η συζήτηση σοβαρών νομοσχεδίων στη Βουλή ματαίωσε την τελευταία στιγμή την προσέλευση στην τελετή του Πρωθυπουργού, των αρμοδίων Υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού, των Βουλευτών Ήπειρου και εκπροσώπων των κομμάτων.

Παρ' όλα αυτά υπήρξε μεγάλη κοσμοσυρροή την οποία υλαιώσαν άλλα εκλεκτά πελέχη της δημόσιας και κοινωνικής ζωής και του Ηπειρωτικού κόσμου της Αθήνας.

Έτσι, ανάμεσα στους άλλους, διακρίναμε τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ. Θεόκλητο, τον Πρόδρο κ. Ζιγδη, τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας κ. Χαραλαμπίδου, τον Γενικό Γραμματέα Ψηφισμάτων κ. Γ. Παπαωνοσταντίνου, τους Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του Αρείου Λόγου κ.κ. Κόκκινος και Σαελλαρόπουλο, Συμβούλους Πικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον Πρόεδρο του Ναυτικού Επιμελητηρίου Ελλάδος κ. Κ. Φαφαλιό, τους Ιρυτάνεις του Οικονομικού Πανεπιστημίου κ. Α. Κιντή, του Πατραϊκού Πανεπιστημίου κ. Γκαμαλέτσο, του Γεωργικού Πανεπιστημίου κ. Πουλοβασίλη, τον Αντιπρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου Αμ. Ζαχαρόπουλο, ως Πρόεδρο της ΤΟΥΟΤΑ ELLAS Καθηγητή κ. Παν. Θανασόπουλο, τον Πρόεδρο του Αμερικανικού Κολλείου κ. Μπέιλι, τον υπεύθυνο

του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στην Ελλάδα κ. Αντώνη Παπαντωνίου, τους Προέδρους της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος κ. Ζήκο Ντίνο, της Πανεπειρωτικής Αδελφότητας κ. Βήτα, της Ηπειρωτικής Εταιρείας κ. Μαμόπουλο, της Ενώσεως Ηπειρωτών Επιστημόνων κ. Β. Λαγό, του Ιδρύματος Μελετών Ιονίου και Αδριατικού Χώρου Καθηγητή κ. Φ. Πέτσα, της Ενώσεως Ζαγορισίων κ. Κλ. Βλαδίκα, εκπροσώπους του Συλλόγου Βορειοηπειρωτών, Ομοσπονδίας Αρτοποιών Ελλάδος, Συντεχνίας Αρτοποιών Αθηνών, Ομοσπ. Σαρακατσαναίων και άλλων Οργανώσεων. Επίσης τους τέως Υπουργούς κ. Γ. Μυλωνά, Αθ. Ταλιαδούρο, Γ. Μωραΐτη, Α. Φούσα, Ψ. Πιτούλη, τον Βουλευτή Αθηνών Στ. Τζουμάκα, τον Διοικητή του ΙΚΑ Καθηγητή κ. Γ. Χιώτη, τον Αναπλ. Γεν. Δ/ντή του ΟΤΕ κ. Μ. Σακκά, τον Πρόεδρο του Οργανισμού Αθήνας κ. Β. Χαρίση, τον Πρόεδρο του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων κ. Γ. Γκόρτζο, τους μεγαλοεπιχειρηματίες κ. Μαντζίκας, Η. Σάρρα, Κ. Βαδόκα, δεκάδες Ηπειρωτών Καθηγητών Α.Ε.Ι. της πρωτεύουσας και επιστήμονες, εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με επικεφαλής τον Δήμαρχο Χαλάνδριου κ. Παττάκο, Ηπειρώτες δημοσιογράφους, επαγγελματίες, ακόμη και απόφοιτους του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων μαζί με τους Ομοτίμους Καθηγητές τους, τους πρωτεργάτες του Πανεπιστημίου.

Την τελετή άνοιξε με θερμή προσφώνηση ο Πρόεδρος του Πολυμελούς Συμβουλίου της Ριζαρείου κ. Άγγελος Κίτσος, ενώ στη συνέχεια έκανε παραστατικό απολογισμό του μέχρι τώρα έργου και προβολή των προβλημάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ο Πρύτανης του κ. Δημ. Γλάρος, για να κλείσει ο Καθηγητής κ. Χαράλ. Μουτσόπουλος με την γλαφυρή ομιλία

ΚΑΣΙΩΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ (1862 - 1944)

Καθηγητής της Γεωπον. Σχολής Αθηνών από το Μονοθένδρι

Β: 6 λ ί α τ ο υ :

- ★ Ο δόκτωρ Αθήνα 1908.
- ★ Η δόξα, Αθήνα 1907.
- ★ Γνώμαι περί αγροτικής ανατομίας, Αθήνα 1914.
- ★ Δε παρὰ τὴν ἐκδοὺς μίας ἀληθοῦς Γεωργικῆς ποικιλίας, Αθήνα 1916.
- ★ Ο βασιλικός, Αθήνα 1924.
- ★ Η Γεωργική Διαπαιδεύσις στα Δημότ. Σχολεία, Αθήνα 1929.
- ★ Τα καλλιεργητικά συστήματα εν Ελλάδι, Αθήνα 1937.
- ★ Περὶ ἀντιρροπίας τῶν ἀγροτ. ἐνδοδημάτων τῶν ορεινῶν κατὰ τὴν ἐκδοὺς, Αθήνα 1938.
- ★ Περὶ τῆς - διακρίσεως τῶν περὶ τῶν - Γεωργικῆς μεθόδου, Αθήνα 1892 - 94.
- ★ Νέα Γεωπονικά, Αθήνα 1900 - 1930.

ΚΑΤΗΒΑΣΙΑΚΗΣ ΟΡΕΣΤΗΣ

Δόκτωρ και δικηγόρος από τους Κήπους (Μινέρια)

Β: 6 λ ί α τ ο υ :

- ★ Το νάειν της Ορθογραφίας και της στίξεως, Αθήνα 1970.

★ Η πεζογραφία του Δημήτρη Χατζή. Θεολογία και καθολική λαογραφία, Πάρις 1980.

★ Ο εθνικός των Δημοκρατιών και ο ανεξαρτητισμός του στη λογοτεχνική θεωρία (1888 - 1930), (στα αγγλικά), Δημοκρατία 1986.

★ Μετά την Ανδριτική: Θεωρητικές δοκιμές και εφημεριδικές αναγνώσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Αθήνα 1987.

★ Περί της ημερολογίου (1939 - 1953) Γ. Θεοτοκά, Αθήνα 1987.

★ Οι μεταμορφώσεις του εθνικού και το νεοελληνικό της Ελληνιστικής στο μεσοπρόσθετο, Αθήνα 1989.

★ Τίς Ήρως, εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας (εισαγωγή, θεώρηση μετάφρασης), Αθήνα 1989.

ΤΖΙΟΒΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (1843 - 1916)

Ελληνοδιδάκτορας, φιλόλογος από τα Κάτω Πεδινά (Κάτω Σουδενά)

Β: 6 λ ί α τ ο υ :

- ★ Παράδεισος των νεοτών αποδόσεων της αρχ. Ελληνικής γλώσσας (γρμμμμάτι), 1887.

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

Δόκτωρ από τους Λογογυμναστές (Δοδρά)

Β: 6 λ ί α τ ο υ :

- ★ Ενεργός, Τάρινα 1940.
- ★ Αίμα και φως, Τάρινα 1964.
- ★ Κατάλογος αγγλισμένων περιγών της Ζαγοριού από το Μετόδιο Ανδρακίτη ως σήμερα, Τάρινα 1980.
- ★ Χρονικό της Δοδράς, Τάρινα 1981.
- ★ Τα μέγιστα, Τάρινα 1985.
- ★ Κατοχικά της Δοδράς, Τάρινα 1988.

ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΡΚΟΥΔΑΣ

της κοιλάδας του Αώου, του Ρασανίτη και της Τύμφης

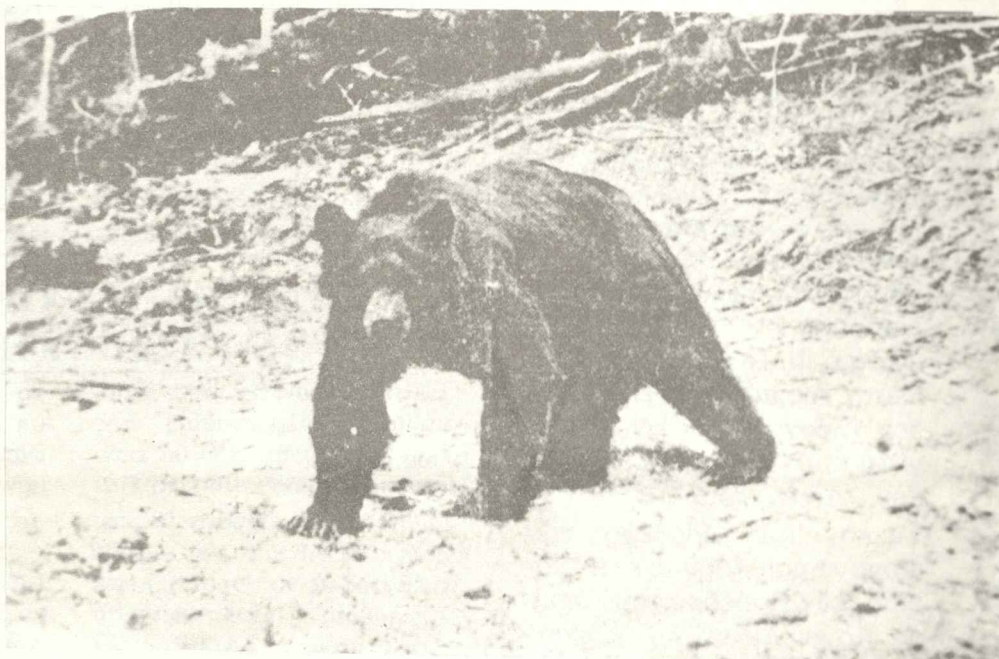
(Συνέχεια από το προηγούμενο της εργασίας του Γιώργη Καρατζιά «ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΡΚΟΥΔΑΣ»)

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ 8ο

Πέρυσι το φθινόπωρο, μια μεγαλόσωμη αρκούδα, αποφάσισε να επισκεφτεί τη Λάϊστα. Φαίνεται πως καταλάβαινε τον κίνδυνο του τομήματός της, γι' αυτό διάλεξε μια νύχτα όχι μονάχα κατασκοπέτηνη και βροχερή, μα και με μια ανεμθύελλα, που νόμιζες πως έφτασε η συντέλεια του κόσμου. Αθόρυβα και προσεχτικά έφτασε στα ακραία σπίτια του χωριού· εκεί αντελήφτηκε να κοιμάται στον αυλόγυρο κάποιου σπιτιού μια αγελάδα! Η αγελάδα έτυχε να είναι του παππά της Λάϊστας, του Παπαδόδωρου. Δεν της έφτανε που πήγε στο μεγαλοχώρι, θέλησε να επισκεφτεί το και σπίτι του παππά!

Η αγελάδα αντιλήφτηκε την αρκούδα και με τα μουγκριτά της ξεσήκωσε όλη την γειτονιά. Έντρομος, ο Παπαδόδωρος έτρεξε να δει τι έπαθε η γελάδα του! Η αρκούδα μόλις τον αντιλήφτηκε άρχισε να τον φοβερίζει και να μουγκρίζει μ' όλη την αρκουδίσια δύναμή της. Τα 'χασε ο άνθρωπος κι' έτρεξε στη γειτονιά, ζητώντας βοήθεια. Κάποιοι άρπαξε το δίκαννο και τουφέκισε για να φοβηθεί η αρκούδα να φύγει. Μα που, η κυρά- Μάρω! Άρχισε να φοβερίζει, και το μουγκρισμά της έγινε δυνατότερο! Οι άνθρωποι τρόμαξαν και τ'όβηλαν στα πόδια. Η αρκούδα έκανε το τελευταίο «SALTO MORTALE» και κατάφερε να αρπάξει ένα μεγάλο κομμάτι κρέας από την άμοιρη

αγελάδα και χάνεται στο πυκνό σκοτάδι της νύχτας. Η αγελάδα καταπληγωμένη δεν μπόρεσε να επιζήσει. Δεν αποκλείεται να ήταν η ίδια αρκούδα, που το 1987 στην κοιλάδα του Ρασιανίτη λάνισε τις αγελάδες του Κώστα Αποστόλου.

Η αρκούδα της Πίνδου

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ 9ο

Είναι γνωστό σ' όλη την περιοχή πως η αρκουδα αγαπάει τα κεράσια και τα κράνα. Σε μια συνεντίαση του Ζαγορίσιου Συλλόγου, στην Αθήνα, ένας Σκαμνελιώτης-δυστυχώς δεν θυμάμαι τ' όνομά του, μου διηγήθηκε τα παρακάτω επεισόδια.

Κάτω από το χωριό είχε έναν κήπο και στα άκρα του κήπου του μερικές κερασιές. Μια μέρα, στο γλυκοχάραμα, πήγε να δει τον κήπο. Μόλις έφτασε στο κήπο είδε μια κερασιά να έχει σπασμένα τα κλωνάρια της. «Μπα, ποιός ανέβηκε στη κερασιά, είπε, δεν του έφτανε να φάει τα κεράσια, έπρεπε να την μακελέψει;». Γυρίζοντας το κεφάλι του προς την δεύτερη κερα-

σία, τι να δει! Μια μεγαλό-
σωμη αρκούδα καθισμένη στα
πισινά τη πόδια, σε μια διχά-
λα της κερασιάς, να τρώει
λαίμαργα χούφτες- χούφτες-
τα κεράσια. «Κι' εγώ, αν κα-
φοβήθηκα, Ου, Ου- φώναξα!
Τι λες που έκανε η αρκούδα!
Αντί να κατέβει από τον κορ-

ένα πρωί, πηγαίνοντας στο
 κήρτο της είδε να κουνιόνται,
 οι φασουλόβελγες, ανύποπτα
 η Μαρίκα φρόναξε: «Ε, πούξου.
 Λέει, πως «τάχατες» στο
 εκεί!» Η απάντησή της ήταν
 ένα μούγκρισμα, δυνατό αρικη
 φωνή κι' όταν πήγε να
 κουδισί. Και το τι έγινε εί-
 ναι εύκολο να το μαντέψει
 κανείς. Τόβαλαν στα πόδια
 οι δυό. Ο ένας προς, με ύφος
 παρακλητικό, του Δύση κι' ο
 άλλος έβριξε τ' αγκάθι στην
 πατούσα προς την Ανατολή. Εδώ
 της, κι' ότι τόλμησε να την
 επαλήθευσε η παροιμία
 λησιάζει και να την απαλά-
 «Φοβήθηκε ο Γιάννης τει
 από το κακό που την είχε
 θερίο και το θερίο το
 αμύθι με ένα καινούργιο

Κι' ένα τελευταίο στοιχείο» «η αρκούδα, λέει, πρόσφατο, σημερινό το καλό που της έκανε, επεισόδιο. Στο πρώτο φυγή, πήγε στο δάσος κ' ύστε- 10/ήμερο του Ιούλη από λίγο γύρισε και του 1990 η Κυρά- Μάρφρε μια χούφτα φράουλες». της Πουλιάνας, επέδρα εν έχει σημασία αν έγινε αυ- με στα κράσπεδα τού ή όχι· πάντως εκφράζει την χωριού μας, και δεσπονη, ότι η αρκούδα έχει αν άφησε άδεχτη καμφορωπιολιτικά αισθημάτων και σε καμία κερασιά! Δυσκολες στιγμές ζητάει την έφαγε μονάχα τα κεράσια της.

Πέρυσι στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας παίχτηκε ένα έργο με τον τίτλο «Η ΑΡΚΟΥΔΑ». Το κινηματογραφικό αυτό έργο έδειξε

Γ' Η ΑΡΚΟΥΔΑ
ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Γύρω από τον άνθρωπο και την αρκούδα υπάρχουν πολλοί θρύλοι, μύθοι, παραμύθια, όπως «οι δύο φίλοι και η αρκούδα», «Ο γεωργός και η αρκούδα», «Ο Ξυλοκόπος και η αρκούδα», «Η αρκούδα με το αγκάθι στην πούτσα της», και πολλά-πολλά άλλα.

Σ' όλη αυτή την πλούσια και ταυροειδή φιλολογία, παρουσιάζεται ούλα της! Βέβαια, υπάρχουν κι' επει- αρκούδα να επιθυμεί να συ- αόδια, που η αρκούδα αναγκά- διαλέγεται με τον άνθρωπο- ατκε ή αναγκάζεται να δείξει επιθυμεί να βοηθήσει τον ά- των μυϊκή της δύναμη της θρωπο στον καθημερινό τ- τον άνθρωπο. μόχθο, και η ίδια να βοηθή- Να μερικά που έχω υπόψη- ται από τον άνθρωπο, ό- ου: πάσχει. Γενικά η αρκούδα- Ένας φίλος μου Ουζμπε- όλους τους μύθους και τα π- ραμύθια, παρουσιάζεται σε- ρς, όταν κηρυγούσε στα υψη-

πεδα του Παμίρ, μου διηγήθη-
κε πως τα παλιά τα χρόνια
ένας συγχωριανός του, όταν
ανέβαινε στο Παμίρ κι' είδε σ'
ένα γκρεμό μια μεγάλη σπηλιά
θέλησε να ανεβεί να την πε-
ριηγησαστεί! Κατά κακή του
τύχη στη σπηλιά αναπαυόταν
μια αρκούδα. Μόλις, λοιπόν,
έφτασε στο στόμμο της σπη-
λιάς, η αρκούδα, όπως ήταν
φυσικό, όρμησε, τον άρπαξε
και τον πέταξε στο γκρεμό, με
αποτέλεσμα να σκοτωθεί. Επί-
σης Ρούσικη φιλολογία, γύρω
από την αρκούδα, υπάρχει ένα
παρόμοιο επεισόδιο ανάμεσα
στην αρκούδα και τον μεγάλο
διανοητή και απαράμιλλο διη-
γηματογράφο, λογοτέχνη και
συγγραφέα Λέων Τολστόϊ.

Μια μέρα ο Λέων Τολστόϊ πήγε στο κυνήγι μ' ένα φίλο του.

Τυχαιά σε ένα μονοπάτι
βρέθηκε τέτ - α - τέτ με την
αρκουδά. Η αρκουδά, για ν'
αμυνθεί, σηκώθηκε στα δύο
πισνά της πόδια κι' επεχείρησε
σε να τον εξουδεμερώσει. Ο
Τολστούι είχε την ετοιμότητα
να βγάλει από το κεφάλι του
το γούνινο σκούφο, να τον τυ-
λίξει στο δεξιό του χέρι και
σε σχήμα γροθιάς να το χώσει
στο ανοιχτό στόμα της αρκου-
δας.

Η αρκούδα ξαφνιάστηκε κι' ακινητοποιήθηκε, ώσπου κατέφτασε ο φίλος του και την σκότωσε.

Παρά' όλα αυτά, η θέση μου, πως η αρχουδά ουδέποτε επιτέθηκε στον άνθρωπο, με αποκλειστικό σκοπό να γευτεί ανθρώπινη σάρκα, ιστορικά παραμένει αναμφισβήτητη, ενώ ο άνθρωπος σε δύσκολες στιγμές της ζωής του, υποχρεώθηκε να γευτεί ανθρώπινο κρέας. Ο κανιβαλισμός ιστορικά είναι αποδεδειγμένος.

Η αρκούδα, αν ο άνθρωπος της φερόταν ανθρωπινά θα μπορούσε, κατά κάποιον ιδιότυπο τρόπο, να συναστροφότανε μαζί του. Θυμηθείτε την αρκούδα του τσιγγάνου και του τσίρκου.

Δεν είναι τυχαίο, που ο αξέχαστος και εξαιρετος πεζογράφος Δ. Χατζής στο 12 διήγημά του στο βιβλίο του «Το διπλό βιβλίο» με τον τίτλο «Η

τελευταία αρκούδα της Πίνδου», παρουσιάζει τον κεντρικό ήρωα του διηγήματός του, τον Σκυρογοιάννη, να συμπιλιώνεται με την αρκούδα της Πουλιάνας και να βρεί κοινή γλώσσα, ενώ με τους Ντομπρινοβίτες —δηλ. με τους ανθρώπους,— να μη μπορεί να συνεννοηθεί! Αυτό ισχύει και για όλα τ' αγρομικά του δάσους.

Ο Όμηρος στην Οδύσσεια αναφέρει, πως, ο Οδυσσεύς βρέθηκε με τους συντρόφους του στο νησί του κύκλωπα Πολύφημου τ' αργιόγινδα που έβλεπαν για πρώτη φορά ανθρώπους, ήταν ήμερα.

Κι' ενώ προσθέτω, πως σε ένα κυνήγι μου στην Κεντρική Ασία είδα στο σπίτι ενός κυνηγού της περιοχής ένα αγριόγινδο ήμερο - καταήμερο μ' ένα κουδουνάκι στο λαιμό, ενώ εδώ στην περιοχή της Τύμφης όλοι λένε πως το αγριόγινδο δεν ημερώνει.

Επίσης ένας Σιβηριανός
θηροφύλακας, κατόρθωσε, όχι
απλώς να ημερώσει έναν
αγριόγατο, μα να τον κάνει
και πιστό σύντροφο στην κα-
ταδίωξη της λαθροθηρίας.

Δ!—Πρέπει, λοιπόν η αρκούδα της Πίνδου να επιζήσει; Κατά την γνώμη μου ΝΑΙ! Κι όχι, μονάχα, να επιζήσει, μα να ζει, να βασιλεύει στον ορεινό όγκο της Πίνδου, μέχρι την συντέλεια του κόσμου.

Η Πίνδος και ιδιαίτερα η περιοχή μας, δίχως την Κυρά - Μάρω θα χάσει την ιδιαιτερότητά της. Ακόμα και ο φόβος που προκαλεί σε μερικούς, σε τυχόν συναντησή τους με την αρκούδα έχει τη χάρη της προσμονής και της λαχτάρας. Η ζωή αποχτάει νόημα όταν ξεφεύγει από τα συνηθισμένα ανθρώπινα πλαίσια. Η ζωή τι νόημα έχει όταν είναι ένας μονόδρομος ευθύς, άχρωμος, δίχως λαχτάρες, θύελλες, δίχως περιπέτειες και φουρτούνες. Η απόλυτη γαλήνη, κατά την γνώμη μου, είναι η ταφόπετρα της ζωής.

Αν τα δάση της Πίνδου χάσουν την αρκούδα, το ξαρκάδι, το αγριόγινδο, την πέρδικα, το λαγό και τα άλλα αγριμικά, γίνονται άλαλα, σιωπηλά, δι-

Μπορείτε να φαντασθείτε τον άνθρωπο πάνω στη γη, δίχως τα ζώα, τα πτηνά, τα ερπετά, τα έντομα κ.τ.λ. μόνος του, καταμόνος του; Στην περίπτωση αυτή τι χάρη θα είναι η ζωή του;

Ε!—Μέτρα για την προστασία της αρκούδας και γενικά της Πανίδας της περιοχής μας.

Η περιοχή μας που είναι πλούσια σε χλωρίδα κατορθώνει, ακόμα, να διατηρεί, στο σύνολό της, την παλιά της μορφολογία, καθώς και την αρχική της υδρογραφίας. Δεν πρέπει όμως να επιτραπεί στην ΜΠΟΥΛΤΟΖΑ να παραμορφώσει και ν' αλλοιώσει τη φυσιογνωμία της.

Δυστυχώς, στα τελευταία 15 χρόνια, οι πολλοί άσκοποι δασικοί δρόμοι έχουν αλλοιωσει και εξακολουθούν να αλλοιώνουν, συνεχώς, την μορφολογία της, με αποτέλεσμα να υποχρεώνουν την αρκούδα κι' όλα σχεδόν τα ζώα του δάσους, ν' αλλάζουν τον βιότοπό τους, με αποτέλεσμα να πέσουν ευκολότερα θύματα του κάθε κτηνηγού, ακόμα και του κάθε περαστικού.

Τα έργα της ΔΕΗ, που γίνονται στην Βάλια - Κάλντα, αν συνεχιστούν θα χαθεί ένα μεγάλο μέρος της χλωρίδας και η αρκούδα θα χάσει ένα από το βασικό της βιότοπο και οι επιπτώσεις για την πανίδα της περιοχής θα είναι τραγικές. Ήδη ο λαγός βρίσκεται στο ψυχράγημά του, η πέροδικα θα εξαφανισθεί, ο αετός χάθηκε και ο πτερωτός κόκορος ελλατώνεται συνεχώς. Πέρνυσι στην περιοχή μας επίχρυσε, ακόμα, ένα ταιριαστό ζευγάρι από το γένος των κοράκων· φέτος κάνει την εμφάνισή του ένας μοναχικός κόρακας, που με τα λυπητερά του Κρά...Κρά..., αναζητεί, μάταια, το σύντροφο της ζωής του. Τα φτερωτά αυτά, που καθαρίζουν τον τόπο από κάθε ψόφιο ζώο, δίχως τον σύντροφο της ζωής τους πεθαίνουν από μαρασμό.

(Συνεχίζεται)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΓΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

του ΛΕΥΤΕΡΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

μουκιάζου, μουχλιάζω, μτχ. μουκιάσμένος, ουσ. η μούκια, από το μήκη.

μούλα (η), το θηλυκό μουλάρι, λατ. mula.

μούλα, το δωδεκάχτυλο του αρνιού. «μούλα γιουμ'στή μ'ρύζι». Η μούλα προτού τα αρνιά αρχίσουν να τρώγουν χόρτο λέγεται πυτιά.

μούμα (η), ή αλλού μαρμάγκα. Στο Ζαγόρι κατά Θ. Πούσιο λέγεται και μπουμπά. (Η Μπούμπα και η Λάμια, γράφει, είναι κατά την παράδοση γυναίκες τερατόμορφοι με πυρίνους οφθαλμούς και πόδια αγρίων ζώων. Ενδιαιτούνται εις μέρη σκοτεινά και είναι ανθρωποφάγοι).

μουμούδια (τα), τα ζωύφια, στα όσπρια προ πάντων, τα μαμούνια.

μ'νούχ' (το), κριάρι ή τραγί εννουχισμένο.

μ'ντό (το), το σκούρου χρώματος ύφασμα, το μουντό, αρχ. μυντόν.

μούργας ή μούργκας (ο), όνομα σκύλου σκούρου χρώματος, μούργα (η), το θηλυκό ίδιου χρώματος σκυλί.

μ'σίδια (τα μουσίδια), τα χαρακτηριστικά του προσώπου «έχ' καλά μ'σίδια», είναι ευειδής (Ζαγ. Θ.Π.).

μ'σίτσα (η μουσίσσα), «ψείρα δημοτικῶν και μτφ. ανάγων και κακοήθες θήλυ» (Ρέγκας), «μ'σίτσα ζωύφιοι της φακής» (Γ. Ζηκ.). «ζωύφιοι ζων εν τη φακή». μ'σέτου (το μουσέτο), το φανάρι του φαγητού.

μούσκλος ή μούσκρος, τα πρασινοκίτρινα βρύα στον κορμό των δέντρων (Ζαγ. Π.Θ.), η μουσάλα (Αθήνα), λατ. musculus ή musculus = βρύο.

μουσκλώνω, σκυθρωπάζω (Αραβ.), μετ. μουσκλωνμένους, ο κατηφής (Ρέγκας), αλλά και ο θυμωμένος, ο γιντωμένος.

μ'στρόφ'λας (ο) (Γιαν.), μαστρόφ'λας (Σαρακατσ.), ο ανεμοστρόβιλος.

μ'τεύου (μουτεύω), ξεπου-πουλιάζω πουλερικό.

μούτους (ο), ο μουγγός. Μουτζούρικα (τα), η συνθημ. γλώσσα των μουτζούρηδων, των γανωτήδων.

μούτσους (ο), το μικρό παιδί, το νεαρό γκαρσόνι σε χα-

νια. Στα τσαρουχάδικα και παπουτσάδικα ο βοηθός λεγόταν κάλφας. Παρ. φρ. «θέλ' κι ου μούτσους καφέ», για όσους προβάλλουν ανάρμοστες απαιτήσεις, βυζ. μούτζος, Ιτ. mazzo (το κοπέλι, ο ναυτόπαις).

μούτσ'να (τα), μούτσουνα, το πρόσωπο. Και κακουμούτσου-νους, ο δυσειδής.

μούτσ', επιρ. μούσκεμμα, «βράχια, γίνκα μούτσ'».

μ'χός (ο), μεγάλη γούρνα νερού, «δυο μ'χούς μόφαγαν τα κρουμύδια» (Λεφτ.).

μουχτάου, μοχθέ και τζι-μουχτάω, προσπαθώ, παλεύω (Σουδενά, Ι. Σπανός), διαμοχθώ.

μπαγγους, ο πάγκος, το τραπέζι καφενείου. Του φαγητού λεγόταν τάβλα.

μπαζαρκάνα (η), η ελευθεριάζουσα κάτω γυναικα, εκείνη που της αρέσουν «τα σοκάκια» (δρόμοι), «γύναιον με πολλούς ακκιμούς» (Ρέγκας). Αλλά και χαϊδευτικό, σε εκφράσεις οικειότητας «πού ήσουν μουρ' μπαζαρκάνα!». Υπάρχει και γιαννιώτικο τραγούδι με τον τίτλο Μπαζαρκάνα «Μπαζαρκάνα, εγώ είμαι ο ασίκης σου...».

μπαζίνα ή μπαζίλα (η), πρωινή Ηπειρώτικη σόεπα με καλαμποκάλευρο, η αλλού μαμαλίγκα. Στα Γιάννινα ζεματιέται με λάδι (τυρί και τσιγαριστό κρεμμύδι). Ιτ. bazina = σούπα.

μπακάκας (ο), ο βάτραχος, πληθ. μπακακαίοι. Μτφ. ο κακός, «άστουν, έχ' του μπακάκα μέσα τ'».

μπακαλειό (το), το παντοπωλείο, αντί μπακάλιο, κατά το κρασουπλείο, ρακουπλείο.

μπακαλάρους (ο), όχι μπακαλιάρος, ο βακαλάος. Ο μπακαλιάρος από το ιτ. baccalao, ο βακαλάος από το ισπαν. baccalao.

μπακανιάρ'κου (το), το με προσημένη κοιλιά παιδί, γατί, αρνί κλπ.

μπάλα (η), το μέτωπο, το κούτελο.

μπάλλα (η), το μεγάλο δέμα από χόρτο, το αλού ντέγκι, ρ. μπαλλιάζου.

μπαλάσις (οι), είδος ξυνολάχανου με φύλλα στενά και μακρά. «Οι μπαλάσις μπαίνουν στ' σπανακόπ'τα» για εξουδετέρωση της αλκαλικότητας του σπανακιού, οπότε η πίττα γίνεται νοστι-

μότερη.

μπάλσαμου (το), 1) είδος βοτανιού το και μπαλαμόχορ-του, 2) είδος γιατρικού με βάση το μπαλαμόχορτο (για πληγές που, όπως πίστευαν, έκλειναν αμέσως).

μπαλντούμ' (το), «αορτήρ μηρών ήππου και ημιόνου (Χρη-στ.).

μπάμια (τα), αντί οι μπάμεις. Στα Γιάννινα πουλιώνταν με τις 100 και όχι με την οκά. Το ίδιο και οι μελιτζάνες και τα κολοκύθια, που πουλιώνταν με το κομμάτι. Η λ. μεσογειακή.

μπαμπανάτσα (η), ψωμί καλαμποκίσιο, κακωμένο με μαγιά ρεβιθιού. Μ' αυτή τη μαγιά γινόταν σαν γλύκισμα.

μπάμπας (ο), ο θεός, ο μπάμπα. Μπάμπας από τους Γιαννιώτες λεγόταν και ο Ελευθ. Βενιζέλος, που του ήταν πάντα πιστοί οπαδοί του. «Να μας ζήσ' ου Μπάμπας».

μπαμπάδης (οι) και τα κάθετα δοκάρια της κρεμαστής στέγης.

μπαμπλίκα (η), σιμίτι αφράτο αξίας 10 παράδων.

μπανταλός - η - ο, ο μωρός, ο άκριτος.

μπανταλά, επιρ. ανόητα, μωρά.

μπανταλουμάρις (οι), οι ανοησίες, οι φλυαρίες. Όλα από το τ. μπουνταλάς.

μπανταβάλ'ς (ο), ο φλύαρος.

μπαντίδους (ο), τύπος Γιαννιώτη παλικαρά, που εξαφανίστηκε από το 1885. Οι μπαντίδοι φορούσαν φουστάνελλα, φαρδιά μανίκια και σκούφους άσπρους. Οι γιαννιώτες μπορούσαν να τους εμπιστευτούν και την περιουσία τους και την τιμή της οικογενείας τους.

μπαντιδέου, φέρομαι ασύδοτα, γυρίζω στους δρόμους αλάνικα.

μπάρα (η), 1) η ιλύς, η γλίνα, 2) το κατακάθι της στέγνας κ.τ.τ. Ιτ. barra = τέλμα, ιλύς.

μπάρα - μπάρα ή μπάρδα - μπάρδα μόνο στη φρ. «μι του στόμα μπάρδα και τα χέρια κρατημάρα».

μπαράκα, αντί η παράγκα, ιτ. baracca.

μπαρμπαλίζου, φλυαρώ και επιτιμώ. Από το bar - bar =

φλυαρία, φωνασκία (Γιαν. Ζαγ.)

μπαρμπαρόζα (η), η αμπαρόριζα (φυτό), πελαργόνιο το ηδύοσμον (Λεξ. Γενναδίου από το ιτ. erba rosa.

μπαρμπέρ'ς (ο), ο κουρέας από το ιτ. barbieri.

μπάρτζο (το), κατσίκι μαρο με πρόσωπο κοκκινωπό.

μπασιά (η), η είσοδος του σπιτιού (Γιαν.), το μπασιό (Ζαγ. Δ. Σάβρου) από το εμβαίνω. «Βλαχιά μπασιόδα έχ', βγαλίδεν έχ'», για τους ταξιδεύοντες και μη επιστρέφοντας.

μπάσους (ο), ο γέρος (Γιαν.). Κυραθεία, όταν ήταν γυναικα. 2) «απού πούθι έχ' μουρ' μπάσιου», οι Ζαγορίτες κάθε ξένο «μπάσιος» γέρον βασιτός» (Ζαγ. Θ.Π.).

μπασιό (το), το νόθο.

μπατσαργιό (το), το κροσ της στρουγκας, όπου η τυροκομία, βουτυροκομία κλπ.

μπάτζους (ο) 1) αυτός που μαζεύει τα γάλατα για το μ'γάλης καλλιτέχνης από το τζαργιό, 2) και η εγκατάσταση μαζί με τους εργάτες του μ'νων στις 20-6-1952, όταν πραγματοποιήσε την τελευταία

μπαντζαβλός - η - ο, τρανός.

μπαντζαβλά, επιρ. τραλά.

μπάτσα (η), το χαστούκι αλλού μπάτσος, ρ. μπατασάλα «δίνω μπάτσους» (Πλατανός Γιώργος Κοτζιούλας). Η λ. ποιημένη.

μπατσαριά (η), η αλλήλου μπατσαριά, είδος λαχανό-τας χωρίς φύλλα, αλλά με χυλό σπανάκι και άλλα λαχανικά καμένη. Στο Μέτσοβο αντί χυλό την πασπαλίζουν με καλαμπο-λευρι και τη λένε πισπιλίτα.

μπάτ'σκα (η), είδος παγω-διού με τραπουλόχαρτα, η αλλήλου τριανταμία και φρ. «πιδί τ'ς μ'τσ'κας», ο έμπειρος, ο ξεσκε-σμένος, ιτ. bazzica.

μπαχλάβας (ο), ταυ. τ. προσωνυμ. «χαλβάς, από τ' ποιον Βλαχάβα, ίσως, με αν-τάθεση, ονομαστό για τις βλα-ες του.

μπέκου (η), το αρνί στη γλώσσα. Η λ. από το βέλγιο του ζώου.

μπέλου, το λευκό, πρόσ-ιδίως, ολ. billa.

μπένταβρα (τα), οι πύ-μπίμτα (η), μικρή αποθή-

Η ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΤΟ 1952

Ενθύμιο από την υποδοχή της Μαρίας Κοτοπούλη, της μαζεύει τα γάλατα για το μ'γάλης καλλιτέχνης από το τζαργιό, 2) και η εγκατάσταση μαζί με τους εργάτες του μ'νων στις 20-6-1952, όταν πραγματοποιήσε την τελευταία

της καλλιτεχνική περιοδεία στην Ήπειρο.

Η Φωτογραφία είναι από το αρχείο του κ. Τάκη Σακελλαρίου και η γλαφυρή περιγραφή της υποδοχής της καλλιτέχ-

δας, μαζί με την προσφώνηση, είναι του αείμνηστου Αχιλλέα Βάντζιου.

«Οι Ζαγορίσιοι επί 19 αυτοκινήτων με επικεφαλής τα εγ-

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΓΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

οι οποίες καρφώνουν στις ορο- ή στους ξύλινους τοίχους, τα ταυρα. 2) τα ξυλαράκια, με τα οποία κατασκευάζεται ο σκελε- του χαρταετού.

μπ'γάδ' (το), το πηγάδι, με- μπ'γάδα (πηγάδι), φαρδύ βαθύ, μεγάλο πηγάδι, μπ'γα- ο πηγαδάς.

μπ'γαδίσιου (το), εννοεί- νερό, το πηγαδίσιο σε αντί- με το βρουσίνο.

μπιθ (το) στη φρ. «θα βαρέ- βγαλι τ' μπίστ' όσου να του φέ- ρου».

μπιστιμένους (ο), έμπιστος, εγκάρδιος.

μπιστιού, επί πιστώσει, βε- ρεσέ.

μπιστιρή (η), το σπήλαιο (Τσεπέλ.), μπουστιρή (Ζαγ.). «Το παρ. Ομήρω σπέος = σπήλαιον» (Δ. Σάβρος). Στην Ελάτη τη λέμε μπουστή (σημ. γραφ.).

μπλάζου, συναντώ τυχαί- ως κάποιον με τον οποίο έχω διαφορές «τον έμπλαξα μια μέ- ρα στου δρόμου κι τ' τάψαλα»

κη, κάτω από το πάτωμα, στα χωρίς υπόγειο δωμάτια, όπου κρύβουν τα «χαλκώματα». Το σκέπασμά της λέγεται γλαβανή. μπίμτα (η) ή μπίμσα, η κόρυζα, είδος διαφθερίτιδος των πουλερικών.

μπιρμπιτσίλια (τα), άν- θρωποι κατώτεροι, για μόρφωση ή αγωγή, ανθρωπάκια.

μπίστ' (η), η πίστη, η αντο- χή από την αιτ. τημ πίστη «μό- μπιθ (το) στη φρ. «θα βαρέ- βγαλι τ' μπίστ' όσου να του φέ- ρου».

μπιστιμένους (ο), έμπιστος, εγκάρδιος.

μπιστιού, επί πιστώσει, βε- ρεσέ.

μπιστιρή (η), το σπήλαιο (Τσεπέλ.), μπουστιρή (Ζαγ.). «Το παρ. Ομήρω σπέος = σπήλαιον» (Δ. Σάβρος). Στην Ελάτη τη λέμε μπουστή (σημ. γραφ.).

μπλάζου, συναντώ τυχαί- ως κάποιον με τον οποίο έχω διαφορές «τον έμπλαξα μια μέ- ρα στου δρόμου κι τ' τάψαλα»

(Ζαγ. Θ.Π.). μπλάθρι (το) «το αλλαχού μπλάστρι, έμπλαστρον» (Αραβ.), η πλάθρα στο Ζαγόρι κατά Κ. Βαρθολομαίου.

μπλάνα (η), η μια από τις δυο σκίτζες όταν χοντρό κλωνάρι ανοίγεται στα δύο, 2) τετράγωνο κομμάτι γης με φυτωμένο χόρ- το, που το μεταφέρουν για δια- κόσμηση κήπου (παρτέρι).

μπλάρ' (το), το μουλάρι.

μπλάτζω (η), η παχύσωμος και χονδροειδής γυναίκα (Ζαγ. Θ.Π.).

μπλέτες (Γιαν.), μπέτες (Ζαγ. Θ.Π.), γυνιά, χωρίς ρούχα. Παρ. φρ. «μάθαμαν μπλέτες κι ντρεπούμισι ντ'μέν» για όσους δεν αφήνουν τις παλιές συνήθει- ές τους, αν και οικονομικώς έχουν προσοδεύσει.

μπλιτάρ'ς (ο), αυτός που διαρκώς κυκλοφορεί με τα μπλέ- τια ανοιχτά.

μπλιτάρ'γου (μπλετσώνω), γεμίζω την κοιλιά μου με άφθονο φαγοπότι (το άλλο «την τύλω- σα».

μπλιούρ (το), το κάταστρο και παχουλό.

(Συνεχίζεται)

χώρια όργανα ανακρούοντα το Ζαγορισιακό τραγούδι «κα- λώς τα μάπα πώρχονται κι αν έρχονται για μένα...», έσπευ- σαν εις το αεροδρόμιον προς υποδοχήν της μεγάλης Καλλι- τέχνης, ένθα κατά την προ- σφώνησίν μας μεταξύ άλλων ετονίσσαμε: Ερχίσατε το στά- διόν σας από την Βασιλίδα των πόλεων και την καλλιγύ- ναικα Σμύρνην..... και ήδη κλεί- ετε το στάδιόν σας με το προ- σκύνημα εις το πατρώον έδα- φος, την σεμνήν της Δωδώ- νης Ιέρειαν, την Εύανδρον Ήπειρον, ως εις στοργικήν σας Μητέρα.

Σε ηγάπησεν η Ήπειρος και μεθ' υπερηφανείας σας πα- ρηκολούθει κατά την ευγενήγ σραδιοδρομίαν....

Και είναι υπερήφανος δια τούτο, έτι περισσότερον το περικαλλές Ζαγόριον και το μαγευτικόν Τσεπέλοβον, το οποίον από συναισθήσεως βα- θείας εκτιμήσεως ενετοίχισεν εις την πατρώαν σας οικίαν την πρέπουσαν αναθηματικήν πλάκαν λιτόν μεν και απέρι- τον, αλλ' αιώνιον μνημείον πο- λιτισμού απαράμιλλον. Αν η Ελλάς όλη σε εστεφάνωσε με την δάφνην του Παρνασσού και σε ανεβίβασεν εις τον Όλυμπον, το Ζαγόριον όμως και ιδιαίτέρως το Τσεπέλοβον, σε ανεκήρυξε βασίλισσαν της καρδιάς του. Ανήκεις εις την αθανάσιαν».

Και με φωνήν υπό λυγμών διακοπτομένην μας απήντη- σεν:

«Τούτο είναι πολύ. Δεν εί- μαι παρά μία Ελληνοπούλα. Αλλά είμαι υπερήφανος, διότι ο Θεός με ηξίωσε να έλθω και πάλιν εις τον τόπον της κα- ταγωγής μου διά να κοσμήσω τους τάφους των προγόνων μου. Μη λησμονείτε μίαν πα- τριώπισσάν σας, η οποία δεν θα παύση να σας αγαπά».

Όσοι από τους αναγνώστες των Αθηνών εξυπηρετού- νται, μπορεί να πληρώσουν την εισφορά τους στο Ρι- ζάρετο Ίδρυμα, οδός Βα- σιλ. Σοφίας 24, θα πουν τον καφέ τους και θα γλυ- τώσουν τα ταχυδρομικά έξοδα.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

10.000

Κατσούλη Αγ. Αγλαΐα

8.000

Λιούμας Κ. Αθανάσιος

5.000

Βατζιά - Ανθοπούλου Σοφία
Βουλόμενος Αθανάσιος
Κυριαζή Μυρτώ
Μορφωτικός Αναπτυξιακός
Σύλλογος Γρεβεντινίου
Τζούφης Χρυσ. Στέφανος
Τσάντη Ξανθήπιτη
Τσεκούρας Δημ. Γεώργιος
Τσιούγιας Βασίλειος
Τσιούγιας Μάξιμος

4.000

Ζαχάρης Κ. Γεώργιος
Κόκορος Γρηγόρης
Νικολαΐδης Φίλιππος

3.000

Βούδας Π. Θεόδωρος
Ζούγκου - Θεοδωρή Αμαλία
Φίλης Γιάννης
Φρίγκα - Γενναδίου Αριστεά

2.500

Καρατζάς Γεώργιος
Σκλάβος Δημ. Κων/νος

2.000

Αναγνωστοπούλου Δ. Δέσπ.
Βασιλά Γρ. Ελένη
Βούρβος Αθανάσιος
Βούρβος Νίκος
Βούρβος Θ. Παναγιώτης
Ζηκόπουλος Αλέξανδρος
Καραγιάννης Ηλίας
Καρπούζης Μενέλαος
Καψάλης Αρ. Σωτήρης
Κρανάς Ι. Χρήστος
Κοσίβας Χριστόφορος
Μίχου Ιφιγένεια
Οικονόμου Γ. Ελένη
Στανμεράκη Αμαλία
Στεργίου Παύλος
Σωτήρη Ελπίδα
Τσεκούρα Γ. Πόλυ
Τσεκούρας Αρισ. Γιώργος
Τσέπη Ιουλίτσα
Χρόνη - Παπιά Μαρίνα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Πρόεδρος, το Κοινοτικό Συμβούλιο και οι κάτοικοι Τσεπελόβου, εκφράζουν τις θερμές ευχαριστίες τους στην κυρία Μαρία Μεγυλίδου, κάτοικο Αθηνών, Σαλαμίνας 3, που δώρισε στην Κοινότητά μας, στη μνήμη του αδελφού της Νικολάου Βουλόμενου εκ Καπεσόβου, τη βιβλιοθήκη αυτού.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΜΚΑΣ

ΔΩΡΕΕΣ
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Για τους σκοπούς του Περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» πρόσφεραν:

* Η κ. Λιλή Χρηστίδου, στη μνήμη της αγαπημένης της αδελφής Νίνας Φλώρου δρχ. 5.000.

* Η κ. Μαργαρίτα Παπιά - Σαουνάτσου, στη μνήμη του Πύρρου Στάρα, δρχ. 3.000.

* Η κ. Ιουλίτσα Κατσαδήμα πρόσφερε στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ενορίας Κάτω Βίτσας το ποσό των 80.000 δραχμών αντί μνημοσύνου των γονέων της Μιχαήλ και Ευθαλίας Σάρρου.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο ευχαριστεί.

Δίλοφο. Η κ. Λιλή Κ. Παλιού ετέλεσε δετές μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του πολυαγαπημένου συζύγου της την 8η Οκτωβρίου 1990 στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών και διέθεσε τα κάτωθι χρηματικά ποσά:

- 1) Στον Ιερό Ναό Διλόφου 40.000
- 2) Στη Ριζάρειο Σχολή για βράβευση μαθητών 30.000
- 3) Στον Ιερό Ναό της Ριζαρείου Σχολής 20.000
- 4) Για την εφημερίδα «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» 10.000

Κουκουλί. Η Μαίρη Τσουμάνη προσέφερε στη μνήμη του συζύγου της Δημητρίου Τσουμάνη 50.000 δρχ. για τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου.

* Η Σαπφώ Αναστασιάδου προσέφερε στη μνήμη της αδελφής της Ελένης Αναστασιάδου 50.000 δρχ. για τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου.

* Ο Σάββας Σβώλος προσέφερε για τις ανάγκες του Αγίου Μηνά το ποσό των 5.000 δραχμών.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο μοναδικός τρόπος φίλοι αναγνώστες για την απρόσκοπτη έκδοση του περιοδικού μας είναι η συνδρομή σας.

Γ' αυτό μην ξεχνάτε να την στέλνετε έγκαιρα.

Από τη Δ/ση
του Περιοδικού

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΛΟΓΗ
ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗ ΜΑΣ
ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ Δ.Ο.Ε.

Ο κ. Φάνης Τουλούπης δάσκαλος από το δασκαλοχώρι Κάτω Σουδενά, εκλέχτηκε Πρόεδρος της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.), συνεχίζοντας έτσι την παράδοση των Ζαγορίσιων δασκάλων Γιώργου Εξαρχόπουλου και Κώστα Λαζαρίδη, που είχαν εκλεγεί κατά το παρελθόν στη θέση του Γενικού Γραμματέα της Δ.Ο.Ε.

Το Περιοδικό μας συγχαίρει εγκάρδια τον κ. Φάνη Τουλούπη για την τιμητική αυτή εκλογή του και του εύχεται δύναμη και κουράγιο στο δύσκολο έργο που αναλαμβάνει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ
ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Ασπραγγέλων συνεδρίασε σήμερα έκτακτα και αποφάσισε τα εξής:

α) Αποδέχεται την εκ τριών εκατομμυρίων δραχμών εισφορά του ζεύγους Κωνσταντίνου και Γαλίνης Γκωλέτη για την αποπεράτωση του υδραγωγείου της Κοινότητας.

β) Ανακηρύσσει αυτούς δωρητές της γενέτειράς των και αξία τέκνα της.

γ) Εξουσιοδοτεί τον Πρόεδρο της Κοινότητας, επιδίδοντας το ψήφισμα να μεταφέρει και με ζώσα φωνή στους δωρητές τις θερμές ευχαριστίες των συγχωριανών τους και

δ) Το παρόν να δημοσιευθεί στο Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και στο γιαννιώτικο τύπο.

Ασπραγγέλοι, 1 Ιανουαρίου 1991

Το Κοινοτικό Συμβούλιο

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ασπραγγέλοι. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων συγχαίρει την Μαρίτσα Κυριαζή κόρη της προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων Άλκηστις Κυριαζή κολυμβήτρια του Ναυτικού Ομίλου Ιωαννίνων για τα δυο χρυσά και ένα ασημένιο μετάλλιο που πήρε στους Πανεπιστημιακούς αγώνες παιδιών - κορασίδων 12 ετών που έγιναν στο Κυλυμβητήριο Ιωαννίνων το Σάββατο 10 Νοεμβρίου.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Αργύρη Κική
Αργυρίκου - Ματθοπούλου
Ασπασία

Βέλλη Βεατρίκη
Γενναδίου Βασιλεία
Γκογιάννος Πρ. Δημήτριος
Γκούρη Στ. Γιαννούλα
Γκούρη-Γιακουστίδου Μαρίνη
Δούβαλης Αναστάσιος
Ευαγγέλου Ανδ. Γρηγόρης
Θώμος Παναγιώτης
Ζαμπάλης Σπύρος
Καμπιλέτας Οδυσσεύς
Καπέλος Π. Θεοχάρης
Καρέτση - Βασιλέκη Φωτεινή
Κασκάνης Πολυχρόνης
Λαμπριδής Αναστάσιος
Λουτσάρης Δημήτριος
Μανέκας Ευάγγελος
Μητακάκης Δημήτριος
Μητσιμάρης Φίλιππος
Μουτσοπούλου Μ. Νίκη
Μπλάτσιος Δ. Απόστολος
Μπότσιου-Σαχρόνη Χρυσή
Ντιναλέξης Αλκιβιάδης
Παντελής Μανώλης
Παπαγιαννόπουλος Αν. Δημ.
Παπαγιώτης Παναγιώτης
Παπαϊωάννου Σταύρος
Παπακώστας Κ. Δημήτριος
Ράπτη Σεβαστή
Στάρρας Γρηγ. Νίκος
Στέφα- Χατζηγιάννη Ευαγγ.
Τόλης Γ. Αγάπιος
Τράκης Κ. Παύλος
Τσέπη Μαριάνθη
Τσονίδης Αν. Ιωάννης
Φωτιάδης Ιωάννης

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Μονοδέντρι. Στον αγαπητό μας ανειψό Μιχαήλ Τσεργιανή του Θεοδώρου, που μας πύρισε χαρά με την επιτυχία στην Ακαδημία Ιωαννίνων, ευχόμαστε ολόψυχα καλή περformance και σε ανώτερα.

Οι θείοι του Ναυτικού και ντελής και ο εξάδελφός τους.

ΕΥΧΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΤΟΣ

Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας εύχεται όλους τους Βιτανούς και όλους τους φίλους της τσας, το 1991 να είναι γεμάτο αγάπη, ειρήνη, υγεία και προπάντων υγεία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Καπεσοδο. Το νιόπαντρο ζευγάρι του Χρήστου και της Ρωπινής Αναστασίας (Τζούφη), ιπόχτησε, στις 7 του Δεκεμβρίου 1990, χαριτωμένο αγοράκι.

Στους ευτυχείς γονείς και παππούδες ευχόμαστε να τους ήσει και να καλομεγαλώνει με όλα του κόσμου τα καλά.

Στέφανος και Θέκλα Τζούφη

Βίτσα. — Η Ελευθερία Κόττου και ο Νίκος Αγγέλης έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

— Ο Κώστας Αντρέα Χαρίτης και η γυναίκα του Ελένη γιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Τους ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Εκπολ. Σύλλ. Βίτσας

Καλουτά. Ο Πέτρος και η Γεωργίου Στεφάνου έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

Στους ευτυχισμένους γονείς ευχόμαστε να τους ζήσει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Κουκουλί. — Ο Ιωάννης και Κλαίρη Τσούρη απέκτησαν το πρώτο τους κοριτσάκι.

— Ο Χριστόδουλος και η Αγγελική Τάγκα απέκτησαν το δεύτερο αγοράκι τους.

Να τους ζήσουν.

Α.Κ.Α.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Βίτσα. — Λίγο καθυστερημένα ευχόμαστε στο Θανάση και στη Σούλα Βασιλέκη από το παππού τους, που βάπτισαν στην εκκλησία της Παναγίας Κάτω Βίτσας, το όμορφο αγοράκι τους, δίνοντάς του το όνομα του παπού Δημήτρη.

— Ακόμη στους Γιάννη και Λουκία Βασιλέκη που βάπτισαν και αυτοί στην εκκλησία της Παναγίας Κάτω Βίτσας το

Εκπολ. Σύλλ. Βίτσας

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΛΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 79286 - 74.000

χαριτωμένο αγοράκι τους, με το όνομα του παπού Ναπολέον.

Τους ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Εκπολ. Σύλλογος Βίτσας

* ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Καλουτά. Ο Άρης Κασόλας και η Μαρίνα Μανέγα από τα Γιάννινα, έδωσαν αμοibaία υπόσχεση γάμου.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Τσεπέλοδο. — Η Γιάννα Κούλα και ο Μπάμπης Μπρέχας,

— Η Φώφη Χρ. Αυγερινού και ο Σταμάτης Γκίκας,

— Η Μαίρη Φιλ. Γιαννακού και ο Νίκος Δαρδέλης και

— Ο Βασίλης Μλ. Κώστας και η Αφροδίτη Χρ. Βαγγελή αρραβωνιάστηκαν.

Ευτυχισμένοι και καλά στέφανα.

Ε.Γ.

Μονοδέντρι. — Διπλούς αρραβώνες είχαμε στο Μονοδέντρι. Δυο αδέρφια αρραβωνιάστηκαν με τις εκλεκτές της καρδιάς τους.

Ο Ναπολέων Ι. Λαδιάς με τη συμπατριώτισσά μας από την Αρίστη Βάσω Αθανασοπούλου και ο Κώστας Ι. Λαδιάς με τη Γιαννιωτοπούλα Αρετή Παπασπύρου.

Καλά τους στέφανα.

Σ.Θ.

* ΓΑΜΟΙ

Τσεπέλοδο. Μια χαχαρένια Τσεπελοβιτοπούλα, η Κατερίνα Αχ. Φλώρου και ο Γιάννης Γερ. Ιωαννίδης παντρεύτηκαν.

Η ευτυχία και η χαρά να είναι πάντα συντροφιά τους.

Ε.Γ.

Αρίστη. Στις 30 Δεκεμβρίου τελέστηκαν στη Λάρισα οι γάμοι της συμπατριώτισσας Ευαγγελίας Γ. Ζαχάρη, καθηγήτριας φιλολόγου από την Αρίστη με τον Αθανάσιο Καρακώστα, δασκαλο από την Ελασσώνα.

Το «ΖΑΓΟΡΙ μας» εύχεται στους νεόνυμφους ζωή ευτυχισμένη.

Βίτσα. Τον προηγούμενο μήνα στον Άγιο Γεώργιο Ηγουμενίστας έγιναν οι γάμοι του χωριανού μας Κώστα Βασ. Χαρίση με την εκλεκτή της καρδιάς του την Τασούλα. Μετά τα στέφανα στο σπίτι του γαμπρού έγινε τρικούβερο γλέντι. Πάνω από τριακόσια άτομα γλέντησαν μέχρι το πρωί με την ορχήστρα του Γρηγόρη Καψάλη.

Στο νέο ζευγάρι ευχόμαστε βίο ευτυχί και ανθόσπαρτο.

Εκπολ. Σύλλογος Βίτσας

Λαϊστά. Παντρεύτηκαν ο Δημήτριος Παυλίδης και η Πλαχούρα Ζωή.

Τους ευχόμαστε ζωή ευτυχισμένη.

* ΘΑΝΑΤΟΙ

Μακρύνο. Πέθανε και κηδεύτηκε στο Μακρύνο τον Οκτώβριο σε ηλικία 90 ετών η Αγγελική Χατζιάβαλου. Η εκλιπούσα ανήκε στις γυναίκες που στο πέρασμά τους αφήνουν ανεξίτηλα τα σημάδια της νοικοκυράς, της καλής και εντίμου συζύγου και μητέρας, της ευγενικής και γεμάτης καλωσύνης αφέντρας του Ζαγοριού.

Τα εγγόνια της Κώστας - Ευγενία Παπαναστασίου

Πάπιγκο. Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στα μέσα Δεκεμβρίου ο συνταξιούχος Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης Πύρρος Στάρας.

Το «ΖΑΓΟΡΙ μας» εκφράζει θερμά συλλυπητήρια στους δικούς του.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Βαζζάκης Βύρων
2. Βαζζάκης Κώστας
3. Γιαννακός Ευριπίδης
4. Θεοδώρου Σάββας
5. Κυριαζή Κάλυ
6. Νικολαΐδης Γιάννης
7. Οικονόμου Κώστας
8. Τζιόβας Βασίλης
9. Τζιόβας Φοίβος
10. Τσαούσης Λεωνίδας

Ηλιοχώρι. Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα, στις 20 του Οκτώβρη 1990, σε ηλικία 85 χρονών, η Κατερίνα Πολυμερίδη, σύζυγος του αξιωματικού και γνωστού Ζαγορίσιου (Ηλιοχωρίτη) Νίκου Πολυμερίδη.

Ας είναι ελαφρό το χώμα της Αττικής γης που την σκέπασε, η μνήμη της αιώνια και η ζωή της υπόδειγμα για μίσηση.

Γ.Κ.

Πάνω Σουδενά. Απεβίωσε ο συμπατριώτης μας τραγουδιστής και μουσικός Γεώργιος Τράκης, που για 50 χρόνια ασχολήθηκε με το Ηπειρωτικό και ιδιαίτερα το Ζαγορίσιο Δημοτικό τραγούδι. Ήταν δημιουργός και εκτελεστής πολλών Ζαγορίσιων τραγουδιών.

Αιωνία του η μνήμη.

Μ.Τ.

*

ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΠΙΓΚΟΥ
«ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ»

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Εξωραϊστικού Συλλόγου Παπίγκου «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ», συνελθόν εκτάκτως με την αναγγελία του απροόπτου θανάτου του Προέδρου του Συλλόγου μας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ,

ΟΜΟΦΩΝΑ

προσφέρει στην αιωνία μνήμη του, το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) δραχμών για το Ηρώο της «Ζαγορίας Γυναίκας».

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Παπαευαγγέλου Ιωάννης

Ο Γραμματέας

Αποστόλου Ανδρέας

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

- α) Επιταγές - Εμβάσματα: ΘΑΝΑΣΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ Σίνα 4 454 45 Ιωάννινα
- β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών: ιδιοχείρως και στη διεύθυνση: Μυροπολίτικο Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ Λόρδου Βύρωνος 21 (κ. Τούλα Πολλά)
- γ) Κατώτερη ετήσια συνδρομή δρχ. 1.500

Το ΖΑΓΟΡΙ μας. Σίνα 4, 454

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

Η λειψυδρία έφερε γενναία δωρεά

Ασπράγγελοι. Από τον περασμένο Ιούνιο μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου η γεώτρηση των Ασπραγγέλων ήταν στεγνή και για μέρες δεν πέρασε σταγόνα νερού στο κοινοτικό δίκτυο. Όμως χάρη στο ενδιαφέρον και στην εφευρετικότητα των κοινοτικών αρχών λύθηκε ικανοποιητικά το πρόβλημα με κάποιον οικονομικό κόστος. Έγραφε ο αθηναϊκός τύπος πως η πρωτεύουσα θα μετέφερε νερό με τάγκερ για τις ανάγκες αν διψούσε, εδώ, κάθε τόσο, υδροφόρα μετέφερε νερό από άλλο σημείο της Κοινότητας. Το άδειαζε σε προσιτή για το όχημα δεξαμενή και μετά το ανέβαζε ηλεκτρική πομώνα στην κεντρική που ενώνεται με το δίκτυο. Με αυτόν τον τρόπο οι κάτοικοι δεν αισθάνθηκαν και τόσο την λειψυδρία αν και αρκετά σπύια προνοώντας έχουν προμηθευτεί μεταλλικές ή πλαστικές δεξαμενές ολίγων κυβικών. Το ζήτημα ήταν από ετών πολύ σοβαρό και η ανάγκη του χωριού για νερό τους θερινούς μήνες έκρουε τις συνειδήσεις των κοινοτικών αρχόντων συνεχώς. Προ ετών έγινε γεώτρηση και το χωριό για ένα δυο χρόνια έμενε με την ψευδαίσθηση πως έλυσε το πρόβλημα ύδρευσής του. Ακολούθησε σειρά ετών με τη γνωστή ανομβρία που κορυφώθηκε το περασμένο καλοκαίρι πλήττοντας όλη την Ελλάδα. Αυτό ανάγκασε το χωριό να αναζητήσει νέα πηγή υδροδότησής του για το διάστημα του θέρους. Αναζητήθηκε τρόπος που συγχρόνως θα έλυσε και το πρόβλημα για νερό των νοικοκυριών που φύτεψαν στην τοποθεσία «Βρύση πασιά». Η έρευνα διαπίστωσε ύπαρξη άφθονου πόσιμου νερού στα σύνορα του χωριού με την Πετσάλη. Φαίνεται πως βρίσκεται στον ίδιον οριζοντα με τα νερά της «Τούμπας» και ίσως συγκοινωνούν. Το κράτος χρηματοδότησε το έργο μέχρι του σημείου που επιτρέπεται η υδροδότηση της περιοχής «Πασιά», δηλαδή έως στο μισό διάστημα όπως ανεβαίνουμε το «Ροντοβάνι» για το χωριό και οι εργασίες πλησιάζουν στο τέλος τους. Για το υπόλοιπο έργο, δηλ. να φθάσει το νερό στην κεντρική δεξαμενή του χωριού, δεν υπήρχαν χρήματα και ήταν άγνωστο αν και πότε το κράτος θ' αποφάσιζε την χρηματοδότησή του. Όμως χαράς ευαγγέλια. Το ζεύγος Κώστας και Γαλήνη Γκολέτσι, καταγόμενοι από τους Ασπραγγέλους, υπακούοντας στα ίδια αισθήματα φιλογένειας όπως και αρκετοί πρόγονοί τους, κατέθεσαν στο κοινοτικό ταμείο τρία εκατομμύρια δραχμές για τις περαιτέρω εργασίες. Με το ποσό αυτό και από κοινοτικούς πόρους υπάρχει ελπίδα το έργο να ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα του νέου έτους και οι Ασπράγγελοι να μη ξαναδιψάσουν εις το διηνεκές. Φέρνοντας στη δημοσιότητα τη χειρονομία του ζεύγους Γκολέτσι ευχόμαστε να βρει μιμητές και άλλους χωριανούς μας με προσφορά ποσών ανάλογων των οικονομικών δυνατοτήτων τους. Απευθυνόμενοι δε στους νέους κοινοτικούς άρχοντες ευχόμαστε να φανούν αντάξιοι του ακάματου Προέδρου μας Γαβριήλ Παπαναστασίου και να του συμπαρασταθούν θετικά καθ' όλο το μήκος της τετραετούς θητείας τους.

Ο ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ

Προσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίσιας γυναίκας

- Ο Εξωραϊστικός Σύλλογος Πατίγκου, στη μνήμη του Αθανασίου Χριστοδούλου δρχ. 10.000
- Η κ. Ναθαλία Σιάκα, στη μνήμη του συζύγου της Μιχαήλ Σιάκα δρχ. 10.000
- Η κ. Καράσσα - Αποστολίδη Ευμορφία, δρχ. 5.000
- Ο κ. Σωτήρης Α. Καψάλης, στη μνήμη της αγαπημένης του κόρης Ελενίτσας, δρχ. 3.000

ΒΙΤΣΑ. Τη νύκτα του Σαββάτου, 29 Δεκεμβρίου, από άγνωστη αιτία πτώσα το σπίτι των αδελφών Οδ. Πετσέλη και μέσα σε λίγη ώρα έγινε παρανάλωμα χωρίς να προλάβει κανείς να επέμβει. Έτσι ένα ακόμα αρχοντικό της περιοχής μας καταστράφηκε και οι ιδιοκτήτες του «ξεσπώθηκαν». Και τις φορές το επισημάναμε, πως τα σπίτια μας, που είναι παλαιά, καίγονται εύκολα γι' αυτό χρειάζεται μεγάλη προσοχή, ιδιαίτερα τώρα το χειμώνα τ' αναμμένα τζάκια και τις σόμπες. Τις προάλλες και άλλο αρχοντικό στα Πάτανα Σουδενά καταστράφηκε από πυρκαϊά.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ. Στη σειρά εκδόσεων του παλιού Συλλόγου προς διάδοση ωφελίμων βιβλίων, που ίδρυσε το 1899 ο λαμπρός Βικέλας μας, κυκλοφόρησε ένα μικρό λαογραφικό 144 σελίδων, για το ηπειρώτικο χωριό Ντομπρίνοβο, σημερινό Ηλιοχώρι, ένα από τα ξεχασμένα Ζαγοροχώρια της Πίνδα βουλιαγμένο μες τα χιόνια πάλι τώρα, κάτω απ' την αγέροχη Τύφη με ψηλιδόσκιστες κορφές και τους αιώνιους παγετώνες της πάνω από το Λάκκι.

Απ' τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός τοπικού δασκάλου, που παροδόθηκαν στον Ρένο Ηρακλή Αποστολίδη το καλοκαίρι του '88 και επεξεργάστηκε ο μεγάλος του γιος Ήρκος, επιλέγοντας με στοργή, προέκυψε ένα κείμενο απλοϊκό, αυθόρμητο, μ' όλες του τις ενδεικτικές αφέλειες εξεπνιγμένες σε στοιχεία λαογραφικά, που σώζουν, δεδομένα, κι αντικειμενικά και ψυχολογικά των ανθρώπων του τόπου.

Ο Ρένος, που η πατρική του καταγωγή είναι από κει - στέμματος ο παππούς του, στον Πύργο της Βουλγαρίας, ήταν Ντομπρινόβιτης - έγραψε το πρόλογο, και σαν επίλογος στο τέλος αναδημοσιεύεται το εμπνευσμένο από τον Ντομπρίνοβο ομώνυμο διήγημά του.

ΓΡΕΒΕΝΗΤΙ. Τις γιορτές των Χριστουγέννων ο Ορειβατικός Σύλλογος Αθηνών πραγματοποίησε εκδρομή στο Γρεβενήτι. Τα εξήντα μέλη του - εθελοντές έμειναν κατενθουσιασμένα από τη φιλοξενία των κατοίκων του χωριού και κάρηκαν τα γραφικά τοπία του Γρεβενητίου, που καθώς ήταν κινισμένα παρουσίαζαν μια ξεχωριστή γραφικότητα.

* Ο Μορφωτικός Αναπτυξιακός Σύλλογος Γρεβενητίου την ημέρα των Πρωτοχρονιάς έκοψε την Πρωτοχρονιάτικη πίτα στο Μορφωτικό Κέντρο του χωριού και μοίρασε δώρα στα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου. Η συμμετοχή των κατοίκων και φίλων του χωριού ήταν πολύ μεγάλη.

Νίκη Θεοδωρίκα - Πρόεδρος του Μορφ. και Αναπτ. Συλλ. Γρεβενητίου

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝ/ΣΜΩΝ. Εμείς οι παρακάτω Δασικοί Συν/σμοί Τσεπελόβου - Σκαμνελίου - Ηλιοχωρίου - Λαίστας διαμαρτυρόμαστε έντονα για την απόφαση του Νομάρχου Ιωαννίνων Αρ. 4020/1990, για την παραχώρηση εκμετάλλευσης του δημοσίου δάσους Λαίστας - Σκαμνελίου - Ηλιοχωρίου, την θεωρούμε άδικη διότι η εμπορεύσιμη ξυλεία του δημοσίου δάσους είναι 5.460 m³ και οι συν/σμοί μας έχουν 200 μέλη. Αναλογεί 27 m³ για κάθε οικογένεια που δίνουν εισόδημα περίπου 150.000 δρχ., και τα καυσόξυλα 3.500 τόννοι αναλογούν σε κάθε μέλη 17,5 τόννοι και δίνουν 35.000 δρχ., θεωρούμε ότι 185.000 δρχ. το χρόνο είναι πολύ λίγα για να ζήσουν οι οικογένειές μας, αν απ' αυτά δοθούν σε άλλους συν/σμούς τότε θα μειωθεί και αυτό το ελάχιστο εισόδημα στο οποίο δεν θα μπορούμε να ζήσουμε στα απομακρυσμένα και εγκαταλειμμένα χωριά από την πολιτεία.

Οι Πρόεδροι: Α.Δ.Σ. ΣΚΑΜΝΕΛΙΟΥ, Α.Δ.Σ. ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ, Α.Δ.Σ. ΗΛΙΟΧΩΡΙΟΥ, Α.Δ.Σ. ΛΑΙΣΤΑΣ

ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ. Υστερα από πρόταση της Γ.Γ. Περιφέρειας Ηπείρου, μεταξύ άλλων έργων, εντάχθηκε στο πρόγραμμα INTERREG των αμερικανικών Νομών Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων το έργο για το Ζαγόρι "Βελτίωση ανακαίνιση οδού από διακλάδωση 25ης επαρχιακής οδού προς Τσεπέλοβο μέχρι Βραδέτο", προϋπολογισμού 150 εκατομμυρίων δραχμών.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΥΝΗΤΙ. Με απόφαση του Νομάρχου Ιωαννίνων κ. Ευαγ. Χαραλαμπίδη, απαγορεύεται κατά τη διάρκεια του κυνηγιού έτους 1990 - 91 το κυνήγι κάθε θηράματος στις περιοχές εκείνες του Νομού όπου το έδαφος είναι σκεπασμένο με χιόνι.